Zimmerwald

L. RENZ: Tysklands kommunistparti efter mars-dagarna
HÅKAN RÖDE: Historia
O. GUSTAVSON: I socialiseringsfrågan
GEORG LUKACS: Massornas spontanitet, partiernas aktivitet
A. BOGDANOV: Vetenskapen och arbetarklassen
Bokrecensioner, tidskriftsrevy m. m.

NUMMER 8 · 1921 · FRAMS FÖRLAG
Pris 1 kr.

Zimmerwald

TYSKLANDS KOMMUNISTPARTI EFTER MARSDAGARNA

Av L. RENZ

Boardman Robinson,
Liberators berömde tecknare, vars satiriska bilder ofta lånats av Zimmerwald; hans bild är gjord av den likaledes välkände kommunistiske konstnären Robert Minor.

När de första decemberdagarna i fjol ombuden för det tyska revolutionära proletariatet konstituerade Förenade kommunistpartiet (V. K. P. D.), var bland den unga men livaktiga parti-

bildningens för den tyska men också för den internationella revolutionen viktigaste beslut det som förpliktade partiet och dess medlemmar att på allvar gå den döende tyska imperialismen in på livet. Det var ett beslut, som mäktigt skilde sig från de tillräckligt bekanta besluten av de gamla socialdemokratiska partidagarna, fattade och avfärdade med namnupprop eller handuppräckning och protokollföring. Här kom till uttryck det tyska revolutionära proletariatets solidaritet med ryska arbetarklassens heroiska kamp, det var de tyska och ryska händernas förpliktande möte, ett förnyat löfte till Rosa Luxemburg och Karl Liebknecht att fortsätta och fullända det befrielseverk, dessa två stora döda kallat oss till och som vi började med dem i spetsen. Spartakusförbundet och den revolutionära delen av de oavhängiga sammansmälte och inriktade sin organisation på en medvetet förd kamp. Sedan marsdagarna 1919 hade det inträtt en stagnation i den tyska klassrörelsen, en stgnation som med hänsyn till de österrikiska brödernas öde hotade bli så mycket mer ödesdiger för det tyska proletariatet, som Tysklands ekonomiska upplösning alltjämt fortgick med som omedelbara följdföreteelser en ohyggligt växande arbetslöshet, lönenedsättningar och hastigt stigande livsmedelspris. En stagnation som fann sitt demonstrativa uttryck i sega försvarsstrider och förbittrade men lokalt begränsade separataktioner men som därmed nämnvärt gagnade varken de tyska arbetarnas eller de utländska kamraternas sak utan bara gav socialförrädarna och deras Amsterdam-lakejer tillfälle att hålla nere arbetarnas stridsvilja.

I våras hade partiets reorganisationsarbete hunnit så långt, att tiden syntes vara inne för de tyska proletärerna att uppta stridsyxan. Men motståndaren förekom, hann en liten smula före. Provokationen föranstaltades av tyska riksregeringens kommissarie i provinsen Sachen (ett av Tysklands mest industrialiserade områden), socialpatrioten Hörsing, som under förevändning av att arbetarna i hans distrikt sades bedriva plundringar på böndernas åkrar skickade på folket där en mängd tungt beväpnade borgargardister, i verkligheten dock avsedda att kväva de utsugna arbetarnas i distriktet hotande missnöje. Det kom till resning i Central-Tyskland, V. K. P. D. övertog ledningen, några andra distrikt följde. Om V. K. P. D:s s. k. marsaktion har sagts och skrivits tillräckligt. Vi har försökt att i korta drag skissera upp dennas förhistoria; dess förlopp och den

därpå följande kritiken torde i det väsentliga vara de utländska partikamraterna bekant. Likaledes torde det vara känt, att inom V. K. P. D. vissa partikamrater, och sådana som anförtrotts ledande poster, ej hållit sin kritik inom den för partimedlemmar självklara ram, som föreskrives av "partiets disciplinering och stegringen av dess aktivitet" utan gått vida därutöver, så att kommunismens argaste vedersakare med jubel upptog deras argument. Den verkligt positiva kritiken har upptäckt de organisatoriska bristerna, energiskt och snabbt repareras nu där så behövs och organiseras partiet på nytt. Då närmare detaljer om detta organisationsarbete torde vara av intresse för våra utländska kamrater, vill jag här försöka ge en översikt av dem.

Sedan rikscentralens (landsstyrelsens) politiska linje liksom de föreslagna organisatoriska åtgärderna vunnit bifall hos nästan alla aktiva medlemmar (på konferenser av olika slag), började man arbeta på dessa åtgärder. Låt oss först betrakta hur en o r t s - g r u p p ser ut! I de större städerna delas ortsgruppen i distrikt, efter hur medlemmarna bor, dessa åter i underdistrikt. Underdistriktet delas i s. k. tiomannagrupper (alltid c:a 10 man med ledare). Tiomannagruppen har som sitt verksamhetsområde en gata, ett kvarter eller dylikt och har att inbördes fördela och bearbeta detta på effektivaste sätt. Bland de många uppgifterna må nämnas: flygbladsdistribution, prenumerantsamling, medlemsvärvning, valarbete, affischuppsättning, insamling av iakttagelser och underrättelser. Den sistnämnda uppgiften har väckt en storm av moralisk indignation bland höger- och centersocialister, enär den anses befordra spioneri. Det kan vara nyttigt att närmare gå in på uppgiften ifråga, därmed bemötes också bäst detta prat. Tiomannagruppen har att inom sitt kvarter noga utforska vad av politisk och militär vikt som där tilldrar sig. Den ska veta, hur de där boende familjerna och personerna är orienterade politiskt, hur många indifferenta, hur många aktivt och passivt kontrarevolutionära där finns. Den har att ta reda på eventuellt förekommande hemliga sammanträden och hemliga vapenförråd, har att skaffa sig känning med våra fiender, agitatoriskt påverka dem samt försöka vinna de indifferenta och andra partier tillhöriga för kommunismen. De resultat, tiomannagruppen uppnått, prövas av ledaren. Sedan denne siktat och kontrollerat materialet, överlämnar han det till underdistrikts-, resp. distriktsledaren, vilka å sin sida bearbetar

hela det ingångna materialet från sina verksamhetsområden och lämnar det vidare till överordnade partimyndigheter. Alla ledare för tiomannagrupper på en plats samlas till regelbundna sammanträden, tillsammans med representant från platsens partiledning. Genom arbetets bedrivande på detta sätt hittar man snart på de s. k. medlöparna och kan få dem med i partinyttigt arbete.

Då nu i de största tyska städerna bostadsplats och arbetsplats mycket sällan är i varandras omedelbara närhet, måste också i fabriker och verkstäder skapas en fastare organisation av alla i dem arbetande kommunister. I varje företag ska därför partiet ha en förtroendeman, i större fabriker etc. en eller flera för varje avdelning. Dessa tillsammans bildar fabrikskommittén, som har att upprätthålla den intimaste känning med partikamraterna och ta ställning till alla ekonomiska frågor vid företaget samt därvid alltid tillvarataga a l l a där arbetandes intressen. Företagets förtroendemannafraktion måste kraftigt arbeta för kommunismen i tal och skrift, måste utföra ett samvetsgrant värvningsarbete och med all kraft hävda de kommunistiska driftsråden (den på den 13 januari 1920 ur arbetarblod födda "driftsråds-lagen" kunde trots sin reaktionära anda inte hindra, att också kommunistiska driftsråd valdes).

Företagens och boningsplatsernas förtroendemän utser på sina sammankomster medlemmarna i den lokala ledningen, som ytterligare utvidgas med representanter från vår fraktion i stadsfullmäktige, från fackföreningarna, ungdomsklubbarna och de kooperativa organisationerna. Den så sammansatta ledningen måste godkännas av den lokala generalförsamlingen, men den senare får ingalunda (så som förr var fallet) ur sin krets tillsätta den lokala ledningen, emedan man vid ett sådant val ej får ge svängrum åt slumpen.

Liksom tiomannagruppen ej får inskränka sig endast till sitt kvarter utan måste uppta inom sitt verksamhetsområde också kringliggande byggen, stall, lagerrum o. d., ska också den lokala gruppen utöver sina gränser bearbeta förstäder, villaområden, byar och gårdar i nejden omkring. Tiomannagruppen utser inom sig en kamrat, som får i uppdrag att bearbeta denna nejd. Dessa så avsöndrade funktionärer delar sig emellan in området utanför stadens periferi, så detta kan bearbetas lika ändamåls-

enligt som staden själv. Kontakten mellan stads- och lantarbetarna blir på så sätt mycket intimare, våra ideer får fastare fot och så brytes sten efter sten ned från reaktionens bastioner.

Låt oss så övergå till den närmast större enheten, d i s t r i k t e t. De lokala grupperna sammanfattas i distrikt. Tyskland är uppdelat i 28 distrikt. Representanterna för de lokala grupperna väljer på sina sammankomster distriktsledningen. Enligt partiets stadgar väljer detta självt sin avlönade sekreterare. Valet måste godkännas av partiets ledning. Denne sekreterare har att överta distriktets politiska ledning och sköta distriktsförvaltningens affärer.

För att genomföra här uppräknade uppgifter har distrikten erhållit ännu en särskild sekreterare för de organisationstekniska arbetena, vilken måste ha utbildats i partiets särskilda instruktionskurser och bevisat sin kompetens. Distriktsledningen fördelar inom sig de olika arbetsområdena (kassan, bidrag, fackliga rörelsen, kooperationen, driftsråden o. s. v.). Den sista aktionen visade bl. a. också, att förbindelsen mellan distrikt och central och vice versa lämnade åtskilligt övrigt att önska. Den klargjorde också nödvändigheten av sammanhängande ekonomiska områdens sammanfattning i ö v e r-d i s t r i k t, så exempelvis Rhenlandet, Central-Tyskland etc. Detta har fört till, att enskilda distrikt sammanförts i över-distrikt. "Över-distrikten har till uppgift att överta de sammanslagna distriktens enhetliga politiska ledning och enhetligt inom resp. område realisera centralledningens och partiets paroller och beslut." Över-distriktets båda kommissarier (den politiske och den organisatoriske) arbetar inom sitt område, de står ej direkt under centralen och de är i alla hänseenden ett mellanled mellan centralen och distrikten.

Om hela partiet är organiserat på här skildrade sätt, så vinnes också det, att det i varje kritisk situation kan fortsätta sin verksamhet utan svårare störningar. Det blir också i stånd att vid våldsåtgärder från kontrarevolutionen och den borgerliga staten fortsätta sin verksamhet i l l e g a l t. Den på tiomannagrupper baserade partiapparaten möjliggör att i illegala tider nödiga fackarbetare och deras medhjälpare finns till hands (tryckare, sättare o. s. v.), att det finns tryckerier med material, lokaler för sammankomster och döljande av förföljda och att en

duglig stam av kunskapare lämnar meddelanden om fiendens styrka och operationer samt korsar hans spionage.

Till partiets viktigaste uppgifter vid dess organisering hör förbindelserna och förmedlingen av underrättelser. De förefintliga möjligheterna utbygges samvetsgrant och nya skapas. Så länge järnväg, post och telegraf fungerar, kan förmedlingssvårigheterna (kontroll, censur etc.) med någon skicklighet övervinnas. Svårare blir det, när dessa är ur funktion. För att i alla fall kunna upprätthålla förbindelsen inom de lokala grupperna och distrikten inbördes och med centralen, sätter man upp en kurirorganisation ägnad att fylla behovet. Detta är givetvis ett ämne, där man ej skriver motståndaren detaljer på näsan.

Ja, så ser vårt kommunistiska nyorganisationsarbete ut i stora drag. Och det har inte blivit en plan på papperet utan utvecklats till ett stabilt skelett för en stark, revolutionär partikropp. Mycket av det ovan beskrivna är redan förverkligat, vad som återstår kommer att snart realiseras. Att ett parti så snart efter ett "katastrofalt nederlag" förmår gå till ett så väldigt arbete och så hastigt bemästra det under hänfört deltagande av sina medlemmar, är bevis nog för dess inre hälsa och avslöjar som lögnare dem, som redan omedelbart efter mars-aktionen utfärdade dess dödsattest.

HISTORIA

Av HÅKAN RÖDE

I en engelsk tidning stod häromdagen en liten notis att läsa, vari den även för svensk publik välbekante författaren H. G. Wells omtalades ha, tillsammans med ett par framstående skolmän, besökt den engelske skolministern för att söka få till stånd en omläggning av historieundervisningen i skolorna. Wells uttalade som sin mening, understödd av de båda andra i deputationen, att historieundervisningen i de engelska skolorna är synnerligen undermålig och ger icke barnen en korrekt bild av vare sig den nationella eller, ännu mindre, den internationella utvecklingen inom mänskligt samhällsliv.

I likhet med vad Wells gör ifråga om England, kan även för svenska förhållanden pekas på, att undervisningen i detta viktiga ämne blott sysslar med en mängd detaljspörsmål av sekundär betydelse och att detaljerna aldrig sammanfogas till ett helt på sådant sätt, att helheten utgör det väsentliga i det pedagogiska greppet.

Ämnet, som utan gensägelse är ett av de för alla barn intressantaste och viktigaste, blir i sin nuvarande form ofta en plåga för barnen att lära, i likhet med den torra katekesdogmatiken.

Talar man med folk i allmänhet om den eller den historiska perioden, så står man mycket främmande för just det, som borde vara det väsentliga — periodens betydelse i den mänskliga utvecklingshistorien, medan däremot en eller annan detalj, vilken inlärts med mycken möda lätt ihågkommes. Individen eller händelsen har blivit det centrala, tidens avgörande faktor, i stället för att den i samtiden ingripande händelsen ställts in som en del i en då pågående social omvälvning. Visserligen har detta gamla undervisningssätt i någon mån fått maka åt sig för en modärnare åskådning, men det är med yttersta ovilja, som man steg för steg låter tvinga sig att lägga om läroböckerna i sådan riktning, att historien blir en redogörelse i allmänna drag för

huru samhällena utvecklats, huru det vi kalla kultur förändrat former och innehåll under generationernas tusenåra väg.

Ingenting torde dock lättare inom undervisningens område kunna göras till en mera verkligt grundläggande kunskap än just historien. Det gäller blott för den, som av det tillgängliga rika materialet skall bygga upp undervisningsämnet i form av läroböcker eller genom muntlig undervisning, att icke fastna i detaljer, vilket just inom detta område är mycket vanligt. Att ex. den eller den kungen fötts eller dött då eller då, är icke något avgörande i folkens liv, vilket däremot folkets egen politiska och ekonomiska kamp, sett i dess stora faser, är. En redogörelse exempelvis för den väldiga ekonomiska omvälvningsvåg, som svepte fram över hela Europa under 1400-talet och som i Sverge gav som resultat prästväldets brytande under den av Gustav Vasa ledda bonderörelsen, ger självklart ofantligt mycket fastare grund att stå på än att få lära en hel mängd detaljer om Gustav Vasas en smula apokryfiska äventyr i Dalarna.

Visserligen gör sig i historieskrivningen allt märkbarare en omsvängning i här angiven riktning gällande, men det är icke alls för tidigt, att arbetarna, och framför allt de kommunistiska arbetarna, kräva att folkets historia i breda drag blir det för skolorna n o r m g i v a n d e, att detaljerna skjutas åt sidan till den plats de höra.

Men icke blott detta, utan även större krav måste ställas på den egna omdömesförmågans frigörande i historiska ting från den borgerliga auktoriteten.

Historien är ett ämne av så stor betydelse för rätt kännedom om den tid man själv lever i, att man av varje vaken arbetare bör kunna vänta sig verkligt intresse. Det kan i det fallet pekas på ex. undervisningen i det modärna Rysslands skolor, där historieundervisningen intager det mest betydande rummet på skolschemat. Men det är icke borgerliga historiedetaljer som lämnas, utan sammanfattningar med belysande detaljer, där människan ställes i sitt rätta sammanhang till tidsskedets utvecklingsfas.

I SOCIALISERINGSFRÅGAN

Av O. GUSTAVSON

II. Några praktiska funderingar om samhällsdriften och dess förberedande.

1. Produktion och distribution i det socialiserade samhället.

Om det alltså står klart att det fördelaktigaste är att socialiseringen företas över det hela samtidigt så är det å andra sidan klart att en dylik vittomfattande uppgift måste grundligt förberedas. I det socialiserade samhället kräves organ, som är ändamålsenliga för samhällsdriften och dessa bör så långt det är görligt vara upprättade i förväg så att de kan träda i funktion i socialiseringsögonblicket, organ som är så beskaffade att de tillsammans bildar en samhällsapparat, som garanterar samspel mellan produktionskrafterna. Och man bör i stora drag göra sig reda för hur produktion och distribution skötes i det socialiserade samhället. Gör man detta så behöver det inte klicka i mekanismen, åtminstone inte mycket, vid socialiseringens igångsättande. Detta att det inte klickar innebär att produktionen inte minskas utan snarare ökas och därför att det inte uppstår något missnöje inom de breda lagren. Och uppstår det intet missnöje där så torde de från sin egendom befriade och från sin befälsställning entledigade kapitalisterna få svårt att mobilisera hjälptrupper för sin reaktionära aktion där.

Hur bör då dessa nya produktionsorgan vara beskaffade? Ja, därom ger den industriella utvecklingen anvisning. Tendensen i denna utveckling är hänemot industrikombinationer (integrering), som innebär att råvaran uttömmes samt halv- och helfabrikat framställes inom ett och samma företag, och då stundom inom ett och samma begränsade område. Ett exempel på dylika kombinationer är: malmgruva — masugn — valsverk — mekanisk verkstad; ett annat är: skogsbruk — sågverk — snickeri — trämassefabrik — pappersbruk. Dessa kombinationer upprättas därför att de minskar produktionskostnaderna betydligt: bränsle sparas i det att masugnsgasen kan tillgodogöras, i det

att järnet kan gå i flytande form från masugnen till valsverket, transporter sparas likaså, administrationsarbetet blir mindre, avfallet kan bättre tillvaratas och biprodukter lättare framställas. Kombinationen påskyndas av kriser och hänsynslösa aktioner från arbetarnas sida och det är därför utsikt att den kommit till stånd i ännu större utsträckning vid den tidpunkt, då man går till socialisering. Sedan kan och bör den i det socialiserade samhället efter hand utsträckas ännu mera. Utvecklingen anvisar alltså upprättande av produktionsorganisationer, som var och en i möjligaste mån innefattar allt det arbete, alla de delprocesser, som ingår i framställningen av en viss för konsumtionen färdig produkt, d. v. s. stora industriförbund. Ett trävaruförbund skulle alltså vara så stort att det omfattar alla de industrier, som ingår i ovan anförda, ofta förekommande kombination. Inom detta förbund såsom förvaltningsorganisation bildar så de olika industrierna sektioner, som är oberoende av varandra i de avseenden, då oberoende är möjligt, alltså en sektion för skogsbruket, en för sågverken, en för snickerierna, en för trämassefabrikerna, en för pappersbruken. Säkerligen möter det invändningar att föra alla dessa industrier till en och samma organisation. Många torde vilja föra byggnadssnickerierna till byggnadsindustriorganisationen och pappersbruken till bokbinderierna och tryckerierna. Bl. a. har Rud. Holme ett förslag i den riktningen i Syndikalisten (juli 1920). Emellertid är det av vikt att båda dessa kategorier kommer under samma förvaltning som de övriga träindustrierna, då de ju, såsom ovan påvisats, ofta står kombinerade med dem, något som kan och bör förekomma ännu mera.

Inom förbundet sammanträder med vissa mellanrum en kongress som bestämmer riktlinjerna för dess arbete inom ramen för samhällskongressens beslut. Av denna träkongress tillsättes ett centralråd, som har överblicken över det hela. (Naturligtvis finns det också lokalråd på de olika arbetsplatserna.) I anknytning till detta centralråd står statistiskt kontor, som bearbetar inkommet statistiskt material, försöksfält, materialprovningsanstalter, laboratorier etc. inom vilka en hel stab av tekniker är sysselsatta med allt slags experimentarbete och vidare det undervisningsväsende, som rör träindustrin särskilt. Man kan säga att förbundet har beträffande organisation sin förebild i den kapitalistiska trusten (dock naturligtvis ej däri att det är en eller ett par personer, som dirigerar det hela). Det har sina representanter i de

större avsättningsländerna som rapporterar till centralrådet angående läget, representanter vidare på de olika lokala platserna inomlands, som likaså inkommer med rapporter. På grundval av dessa rapporter får man inom centralråden någorlunda riktig uppfattning om vad och huru mycket som behövs. Inom skogsbruksektionen t. ex. får man klart för sig hur mycket som ska avverkas. Under avverkningen av detta ser man så till att den skog som är mest mogen tas först, vidare att en sortering sker såtillvida att det som är lämpligast för bjälkar går dit, det som är lämpligast för pappersved går dit o. s. v.

Ett så organiserat förbund är också skickat att verkställa distributionen. Genom representanterna vet centralrådet behovet på de olika platserna i in- och utland. Det vet vidare var de olika fabrikerna ligger, hur mycket och vad var och en kan producera och kan följaktligen ge dem anvisning om vart de ska skicka sina alster. Med en sådan organisation undvikes onödiga frakter och allt det osunda, som sammanhänger med den nuvarande spekulationshushållningen: reklamerande, handelsresande och för övrigt gross- och minuthandlare överhuvud. En särskild permanent organisation för konsumenterna blir överflödig. Men naturligt är ju att produktion och distribution sker i hela samhällets intresse, att förbundet är ansvarigt inför samhällskongressen. Denna kan, om det befinnes nödigt, tillsätta produktkontrollanter, och vidare kan samhällsmedlemmarna å resp. orter framlägga sina särskilda önskemål å möten samt i tryck, de olika förbunden kan vara ömsesidigt representerade o. s. v.

Inom landet förbrukas ett visst kvantum träprodukter. Då är frågan: Vilket är mest ekonomiskt, mest rationellt, tillverkning å förbrukningsorten eller tillverkning, där råvaran förekommer? Egentligen uppstår väl tvekan beträffande svaret endast i fråga om möbler och byggnadsmaterial (fönster, dörrar o. d.). Någon invänder kanske att det är självklart att möblerna bör tillverkas på förbrukningsorten i den utsträckning det är möjligt, alldenstund det är lättare att frakta råvaran (resp. halvfabrikatet) än den färdiga möbeln. Men det mest rationella är nog att de olika möbeldelarna tillverkas och maskinpoleras inom de stora kombinerade företagen å råvaruplatserna, därifrån förflyttas till förbrukningsorterna, där noggrannare avpassas och sättes ihop till en möbel, som därpå putsas och målas.

På organisationer sådana som den skisserade kan allt samhällsarbete tänkas uppdelat på så sätt att det utom den nämnda bildas en för livsmedel; en för beklädnad; en för byggnadsindustri; en för malm-, gruv- och metallindustri; en för kemisk-teknisk och med den besläktad industri; en för tryckerier och bokbindare; en för kommunikation och distribution; en för hälsovård och ordning; en för kraft, bränsle och ljus; en undervisning, konst och nöjen. Liksom träorganisationen är de alla uppdelade på sektioner, liksom den har sina lokal- och sitt centralråd. De direkt producerande ordnar produktion och distribution i stort sett på samma sätt som träförbundet. Det förbund som inte har råvaror inom landet, förskaffar sådana genom sina representanter i de råvaruproducerande länderna, det som inte kan förse med den behövliga kvantiteten färdiga produkter fyller bristen genom representanternas i utlandet försorg. Emellertid är det ju naturligt att det etableras samarbete emellan dem härutinnan.

2. Riskeras ineffektivitet i ett sådant system?

Systemet blir planmässigt men därmed är inte givet att det blir effektivt. Det kan tänkas att det urartar till att bli byråkratiskt och därmed ineffektivt. Detta måste man från början vara på vakt emot. Ska systemet bli effektivt så måste det vara så inrättat att inom samhället ansvaret portioneras ut på de olika förbunden, inom varje förbund på de olika sektionerna, inom varje sektion på de olika "företagen", inom varje "företag" på de olika individerna. Får individen i gemen ta följderna av sina handlingar, är han intresserad av resultatet av sitt arbete, får han bestämma eller vara med och bestämma sina arbetsvillkor, så eggas han, så känner han glädje i arbetet och hans energi utlöses därför. Blir det däremot så att det från en byrå bestämmes in i detalj, hur allt ska ordnas och göras så blir individen passiv, arbetet blir ointressant för honom, han går bara och väntar på att dagen ska ta slut, han bryr sig inte om hur mycket eller vad som åstadkommes. Problemet är just att få enhetlighet och planmässighet utan kvävande av det personliga intresset och det personliga initiativet. Ett lämpligt avvägande åstadkommer här den bästa effektiviteten. Så vitt jag kan se gäller det därför att lämpa systemet så att det i stället för att lamslå den enskilda företagsamheten möjliggör densamma för

alla och vidare leder den i en sådan riktning att inte bara den enskildes eget utan också hela samhällets väl främjas. Ett par antydningar ska här göras till belysning av detta.

Vad man har att gå ut ifrån är mer eller mindre egoistiskt betonade människor, som i regel ökar sina ansträngningar endast om de därigenom erhåller en större belöning på ett eller annat sätt. Den som utför tungt, svårt eller obehagligt arbete vill naturligen ha mer i ersättning än den som utför ett lätt eller behagligt. Och den som sysslar med samma arbete som en annan vill ha mer än denne senare, om han arbetar mer intensivt. Det gäller därför att söka få till stånd en sådan ordning att ett visst kvantum arbete ersättes lika som ett annat lika stort av samma art. Detta är idealet, som man endast mer eller mindre kan närma sig. Det går kanske lättare demonstera, om man ställer upp arbetstimmen såsom enhet. Vi tar alltså ett arbete av viss art. Om detta av en man kan fullbordas, när han arbetar genomsnittligt på 1000 timmar så är det värt 1000 arbetstimmar. Ett annat arbete kan också med samma intensitet fullbordas på 1000 timmar men det är obehagligare och är därför värt t. ex. 1200 arbetstimmar. Det kan så på den grund bestämmas, hur många arbetstimmar t. ex. en fabriks prestation är värd. Det kan vidare på grundval härav från samhällets sida fastställas en minimiprestation, som varje fabrik, varje "företag", har att lämna. Under förutsättning att ett "företag" lämnar denna minimiprestation så bör det sedan erhålla stor frihet att bestämma sättet för dess åstadkommande. Alltså får "företaget", d. v. s. arbetarna inom detsamma, bestämma lönemetoder, arbetstid och arbetssätt, ordnandet av förmansfrågan o. s. v. Därmed får arbetarna en bestämmanderätt inom ramen för det helas krav, som främjar deras arbetslust, deras energi. Det är också så att den metod, som lämpar sig på en arbetsplats, är mindre lämplig på en annan. På en plats går det t. ex. mycket bra att tillämpa timlön, alldenstund arbetarna förmår ungefär lika mycket och alla utan vidare gör vad de förmår eller eljes kan direkt kontrollera varandra eller kan överenskomma om en viss hastighet på maskinerna, efter vilken sedan alla måste rätta sig; på en annan plats är däremot ackordslön mera lämplig. Beträffande förmän så är det lämpligt än att det inte alls finns några, än att alla turas om att vara det, än att en stadigvarande tillsättes o. s. v.

Vi gick ut ifrån att arbetarna inom ett företag får ersättning allt efter det antal arbetstimmar, som den lämnade prestationen representerar. Men därmed är inte sagt att produktpriset ska stå i proportion till arbetsvärdet. En dylik proportionalitet torde inte böra upprätthållas utan i stället priset på nödvändiga artiklar hållas lägre i förhållande till arbetsvärdet än priset på artiklar, som är mer eller mindre lyx. På så sätt blir arbetarna inte alls intresserade av om priset på den produkt de framställer är högt eller ej utan endast av att få en ersättning som motsvarar arbetsvärdet. Den regeln gäller naturligtvis då att det belopp, som representerar skillnaden mellan prissumman och arbetsvärdet, går till samhället såsom ett helt.

Det belopp, som arbetarna inom ett "företag" sålunda erhåller såsom vederlag för sin prestation, bör de få disponera efter gottfinnande, bestämma angående avsättning till fonder, angående fördelning på de olika arbetarna o. s. v. De avsätter t. ex. en del av beloppet till en fond, som användes till att bekosta smärre uppfinningars exploaterande, till att införa anordningar så att arbetet blir bekvämare o. d. Det är nog ekonomiskt fördelaktigt att varje "företag" får ta en viss risk, ty om det ordnades, att samhället ställde medel till förfogande för dylikt ändamål, så skulle säkerligen slöseri bli följden. Men skulle det genom dylikt på "företagets" egen risk utfört experimentarbete åstadkommas uppfinningar, som blir till nytta för hela industrin eller för hela samhället, så erhåller det ersättning för sina kostnader och dessutom en premie av en eller annan art. Utsikten härtill gör att man tar risken.

Om arbetarna på varje arbetsplats erhåller ett beting i ovan angiven mening, så kan de själva bestämma, huruvida de vill arbeta intensivare och kortare tid eller mindre intensivt och längre tid eller trots ökningen i intensitet arbeta lika länge och alltså antingen minska sitt antal eller också producera ett överskott utöver minimiproduktionen. I dessa båda senare fall ökas det belopp, som "företaget" erhåller till sitt förfogande i det närmaste i proportion till intensitetsökningen.

3. Hur ska "finansieringen" ordnas?

Naturligen bör samhället ha till sitt förfogande en fond, som användes till att ersätta alster och tjänster, som avnämarna

inte direkt ersätter (som de alltså vid behov tillägnar sig gratis), och vidare till att bekosta större samhällsnyttiga nyanläggningar såsom: järnvägar, kanaler, allmänna undervisningsanstalter etc. Hur denna fond bildas har i det föregående antytts. Och hur fördelas den? Jo, naturligtvis så att samhällsintresset bäst främjas. Detta torde i möjligaste mån garanteras genom följande anordning: De olika förbunden sänder in sina resp. anslagskrav till högsta samhällsrådet, vilket är antingen ett utskott ifrån de olika förbundens centralråd eller också en fristående institution. Trävaruförbundet kräver t. ex. anslag för dikning å skogsmark eller för anläggning av järnbana mellan skogshygge och vattendrag eller för flyttandet av fabriker, kommunikationsförbundet kräver anslag till byggande av kanal o. s. v. Eftersom resurserna är begränsade så kan inte alla kraven tillgodoses, utan en gallring måste företas t. ex. på så sätt att samhällsrådet granskar och sammanställer de olika kraven och på grundval därav utarbetar alternativa planer, av vilka en mera tillgodoser ett intresse, en annan mera ett annat o. s. v. Dessa planer lägges fram för samhällskongressen och denna har att välja mellan dem under hänhynstagande till vilket behov som är mest trängande.

Det kan emellertid befinnas att flera trängande behov inte kan tillgodoses med tillgängliga medel, att samhällsfonden därför behöver ökas betydligt. Hur ska detta kunna ske? Jo, naturligtvis genom att de produktiva företagen lämnar en större tribut till densamma. Arbetarna måste alltså antingen sänka sin levnadsstandard eller också öka sin prestation (eller kanske både det ena och det andra). Emellertid är det inte givet att de utan vidare kan förmås till något dylikt, alldenstund det är ett känt faktum att genomsnittsarbetaren ökar sina ansträngningar endast om han erhåller på ett eller annat sätt ett proportionerligt vederlag och samtycker till att för ögonblicket sänka sin levnadsstandard endast om det i längden är till hans påtagliga förmån. Om det alltså ifrån samhällscentrum skulle bestämmas att arbetarna var på sin ort måste vinnlägga sig om att driva upp produktionen och att det plus som blir resultatet härav ska till största delen gå till samhällsfonden så är det att befara att någon vidare ökning inte inträder. Bestämmes det å andra sidan att största delen av ökningen går till arbetarna själva så uppnås heller inte

syftet som ju var att skaffa samhället behövliga medel. Det kan därför befinnas nödvändigt att använda särskilda eggelsemedel för att få arbetarna att lämna tributen i fråga, t. ex. ett lämpligt anordnat premiesystem. Kanske blir det ändamålsenligt att ordna det så att ett "företag" kan få lämna det överskott som uppstår genom ökad intensitet såsom "lån" till samhällsfonden, lån som kostar en liten "ränta". Dylik ränta vore här befogad, alldenstund en verklig uppoffring göres. Och beträffande både ränta och premier i allmänhet kan utbetalning ske först i en mer eller mindre avlägsen framtid. "Räntan" kan vara liten de första åren och sedan ökas, premierna utdelas endast delvis eller inte alls med detsamma utan först senare. Det kan nämligen inte bestridas att även utsikten att få en förmån i framtiden verkligen sporrar. Vad det gäller är att få till stånd ett avvägande såtillvida att det verkligen blir en sporre, men en sporre som ändå inte blir för dyrbar för samhället. Fördelaktigt är också att premien (resp. räntan), åtminstone till den del den utdelas genast, är av en sådan art att dess tillgodogörande genom individen främjar samhällsintresset, exempelvis instrument för experimenterande, litteratur, anvisning på studiekurs eller studieresa.

Med en sådan anordning kommer produktiviteten att drivas upp hastigt så att det blir lätt för samhället att återgälda vad som ställts på framtiden. Den höjda produktiviteten leder också tämligen fort till ett tillstånd, där man inte längre behöver de eggelsemedel, som här varit fråga om, där var och en arbetar så mycket han vill och tar så mycket han behöver ur förråden (åtminstone vad det gäller nödvändighetsartiklar).

4. Rationell produktionsordning.

Socialisering innebär rationalisering, den innebär hushållande med ändlig och fysisk kraft. Utöver vad som i det föregående anförts hänvisas till att socialiseringen möjliggör att i första hand det nödvändigaste produceras, i andra hand det mindre nödvändiga och i sista hand lyx; att de som nu är parasiter, de som står i deras direkta tjänst och de som producerar lyx till dem tillföres den nödvändiga produktionen; att arbetskraft inte längre slösas genom ofrivillig arbetslöshet till följe strejker, lockouter och kriser; att stordriftens fördelar utnyttjas, de tekniskt bäst utrustade företagen bygges ut och de sämre, de efterblivna, läg-

Amerika — frihetens land — i våra dagar.
(Robert Minor. Liberator.)

ges ner; att få och goda typer tillverkas i stället för många och dåliga vad beträffar spisar, verktyg, symaskiner, åkerbruksmaskiner, automobiler, cyklar o. s. v., att den rätta mannen kommer på den rätta posten m. m. Bara genom detta sista skulle mycken kraft, som nu får försvinna, tillvaratas. I sitt förut omnämnda arbete, "Psykologi och förvärvsliv", framhåller H. Münsterberg att under nuvarande förhållanden anlagen ingalunda är bestämmande vid valet av livsuppgift. Nu frågar man efter om en platssökande fyller måttet beträffande inlärt kvantum, om han har gott betyg beträffande vissa kunskaper och färdigheter och för övrigt gör ett gott personligt intryck, fastän ett gott betyg i ett visst skolämne inte är någon tillförlitlig mätare på anlag och egenskaper. Det goda betyget kan ha föranletts av ett intresse, som är bestämt av biomständigheter, lärarен, undervisningsmetoderna, miljön, traditionen i hemmet o. s. v. Vad sedan valet av yrke i vanlig mening beträffar så bestämmes det oftast av slumpen, tillfälliga hänsyn eller böjelser, efterapning, förhoppning om snabb vinst, rekommendationer eller ren bekvämlighet. Föräldrarna eller lärarna bryr sig inte om att söka utforska de verkliga egenskaperna och själv är den väljande i stor utsträckning okunnig om sina krafter och egenskaper. Och när han omsider finner att han kommit på fel plats så är det kanske för sent att ändra, därför att det möter för stora svårigheter.

Här har det socialiserade samhället en uppgift att ta fasta på: att redan i skolan undersöka vad de olika barnen har för anlag och vilken plats som sålunda passar för dem. Lämpligen torde det i detta syfte anställas psykologiskt utbildade personer, som var och en inom sitt särskilda distrikt reser omkring och biträder lärarna vid undersökningen.

Ett problem som kommer att bereda en hel del svårigheter är det, hur man ska kunna placera de arbetare som blir överflödiga på sin gamla plats; och med socialiseringen: arbetare i diverse småföretag, lyxarbetare, tjänare, kontorsfolk, handlare o. s. v. De måste placeras under hänsynstagande till önskan och lämplighet. Sysselsättning kommer inte att saknas. Det behöver grävas diken, skogen behöver skötas, järnvägar och kanaler anläggas, fabriker ombyggas eller flyttas till lämpligare läge, nya bostäder behöver byggas och gamla förbättras, på de centrala statistiska kontoren och försöksanstalterna behövs arbetskraft.

Förmodligen kan man inte få till stånd en rationell placering med detsamma utan får nöja sig med en provisorisk, som efter hand fullkomnas.

5. Hur förberedes socialiseringen bäst?

Enligt reformisterna ska den "industriella demokratin" bilda inkörsporten till socialiseringen. Arbetarna ska jämte kapitalisterna bilda ett råd. På så sätt får arbetarna "medinflytande" i företagens ledning. Därigenom vinner de insikt och erfarenhet, därigenom gör de sig dugliga att själva en gång leda företagen, därigenom lär de sig den "ekonomiska skötseln", de lär hur material anskaffas och produkter säljes, de får ta del av böckerna, kan bilda sig en uppfattning om läget inom företaget och rätta sina krav därefter o. s. v.

När man granskar den anrättning, som här bjudes, så kan man först och främst konstatera att den etikett man satt på densamma inte passat. Denna etikett vore passande för den socialistiska produktionsordningen men är det ingalunda för den kapitalistiska institution, som man här vill inrätta. Att kalla svenska riksdagen för en demokratisk institution kan i viss mån teoretiskt ha fog för sig men att kalla det här ifrågavarande samstyret för demokratiskt är inte ens teoretiskt berättigat. Kapitalisten ska ju ha ett lika stort representantantal som alla arbetarna i ett företag. Och även om det teoretiskt-matematiskt vore demokrati så skulle det inte praktiskt-reellt vara det i minsta mån. Någon demokrati i verklig mening är inte förenlig med kapitalismen varken här eller där. Det blir en kassaskåpsdemokrati, alltså ingen demokrati alls. Vad har då den föreslagna "industriella demokratin" för fördelar? Den har inga fördelar alls, eller rättare sagt: dess fördelar uppväges många gånger om av dess nackdelar. Den passar för kolkungen Hugo Stinnes och oljekungen John Rockefeller (se Annes "Kompagniskap ikke fiendskap", Steenske Forlag, Kristiania) och inte för arbetarna. Dessa gör sig inte beredda genom densamma, de gör sig inte dugliga. Och vad menas med att arbetarna ska lära sig den "ekonomiska skötseln" i och genom den "industriella demokratin?" Menas det att de ska lära sig den ekonomiska skötsel som är speciell för det kapitalistiska företaget så är det förfelat, den lärdomen behöver de inte föra med sig till det socialiserade sam-

hållet såsom i det föregående hävdats. Den ekonomiska lärdom som där behövs kan de förvärva sig oberoende av all "industriell demokrati". Vad sedan ett företags läge beträffar så torde det bli tämligen lätt för kapitalisterna att ge arbetarna en falsk föreställning om detsamma. Och om arbetarna i ett mindre stabilt företag får reda på att dess läge är ogynnsamt, ska de då genom att ställa "rimliga" krav bidra till dess konserverande, trots att detta är ofördelaktigt ur socialiseringens synpunkt? Är det inte bättre att arbetarna genom hänsynslös aktion tvingar ett dylikt företag att försvinna såsom självständigt?

Nej, den "industriella demokratin" är intet förberedelsestadium; ska proletariatet bereda sig på socialisering, på kapitalisternas störtande så har det inte behov av "kompanjonskap", av samförstånd med kaptalistklassen, inte behov av "industriell demokrati" utan det har behov av specifikt proletariska organisationer, av revolutionära aktionsorgan, som är så inrättade att de kan förvalta produktionen i det socialiserade samhället och förvärvar sig en sådan kraft att de vid en given tidpunkt sprängер den borgerligt-kapitalistiska förtryckarordningen och ersätter den med en ordning, som ger alla arbetande mera bröd, mera frihet och bestämmanderätt, mera arbets- och livsglädje. Det är alltså inte "samröre" utan "direkt aktion", som proletariatet har behov av. Genom denna sin direkta aktion tvingar det kapitalisterna att förbättra produktionsmetoderna, att upprätta industrikombinationer och truster, vilkas under nuvarande förhållanden skadliga verkningar omintetgöres i och genom ändamålsenligt inrättade organisationer (som reglerar arbetskraftens fördelning o. s. v.).

Skaffar sig arbetarna i Sverge dylika organisationer, gör de övriga nordiska ländernas och t. ex. Englands arbetare på samma sätt så är det intet som hindrar att de samtidigt, när nästa industriella kris kommer, möter kapitalisternas utkastningsorder med en order i motsatt riktning, en order att kapitalisterna ska "kastas ut", stannar kvar i fabrikerna och producerar och fördelar vad de producerar. Därför att systemet är väl förberett, så går allt utmärkt. De övriga ländernas arbetare ser detta och de går själva till aktion. Den sociala världsrevolutionen är ett faktum.

MASSORNAS SPONTANITET, PARTIERNAS AKTIVITET

Av GEORG LUKACS

Diskussionen om riktigheten eller oriktigheten av V. K. P. D:s (Tysklands förenade kommunistparti) nya offensiva taktik kan mycket väl skiljas från diskussionen om den riktiga eller oriktiga ledningen av marsaktionen. Möjligheten av denna åtskillnad kom tydligt till uttryck i kamrat Paul Frankens ändringsförslag vid Centralutskottets sammanträde 7—8 april, då han i avsnitt XII i riktlinjerna för centralen ur satsen: "Centralutskottet godkänner därför centralens politiska och taktiska hållning" föreslog strykandet av orden "och taktiska". Även om detta ändringsförslag avslogs av det stora flertalet i Centralutskottet, så visar dock riktlinjernas avsnitt VI såväl som kamrat Paul Frölichs uppsats "Offensiv" i "Internationalen", att marsaktionen ingalunda är ett klassiskt exempel på den nya taktiken, utan en försvarskamp som påtvungits mitt i förberedelserna till partiets andliga och organisatoriska omändring för den nya taktiken. Detta konstaterande betyder ingalunda, att icke marsaktionens erfarenheter ska i fullaste omfång användas för den nya taktikens inre utbyggande. Det betyder blott, att offensivtaktikens problem kan diskuteras — åtminstone delvis — oavhängigt från marsaktionens konkreta förhållande och konkreta kritik.

Den öppna eller omedvetna opportunistiska oppositionen mot den nya taktiken riktar sina argument huvudsakligen på trenne punkter. För det första söker den påvisa, att den revolutionära offensiven, när den blott uppfattas "riktigt", icke är något nytt för V. K. P. D.: det måste bevisas att det "öppna brevets taktik" redan var en offensivtaktik. För det andra söker den avslöja marsaktionen som ett kuppförsök i Bakunins och Blanquis anda. För det tredje söker den bevisa, att den teoretiska motsättning, som nu blivit akut i V. K. P. D. icke är något annat än den gamla motsättningen mellan Rosa Luxemburg och Lenin, som klart framträdde redan 1904 i Rosa Luxemburgs artikel (Neue Zeit XXI. II) beträffande det ryska partiets organisationsfrågor.

Vi vill varken driva någon Marx- eller Luxemburg-filologi. Det skulle vara lika fåfängt att med citat från Marx operera för eller mot marsaktionens kuppkaraktär, som det skulle vara ovärdigt Rosa Luxemburgs minne att vilja rädda henne från ett förbund med opportunism. Det gäller snarare att — oavhängigt av citat och slagord — giva ett klart uttryck åt den teoretiska motsättningens väsen, som nu inom V. K. P. D. icke kan förenas genom någon brygga, vilken motsättning alla de tre här ovan nämnda tankeräckorna mera smyger sig omkring än klart uttalar sig om. Det gäller det organisatoriska, andliga och taktiska förhållandet mellan parti och massa i den proletära revolutionens akuta stadium. När frågan ställes så, blir alla åberopanden på Rosa Luxemburgs teorier om massaktion gagnlösa. Ty de har avseende på ett annat mindre utvecklat stadium av den proletära revolutionen. Man får nämligen icke lov att glömma, att Rosa Luxemburg aldrig eftersträvade att uttala "evigt gällande" sanningar, utan tvärtom genom konkret analys av konkreta historiska lägen försökte fastställa den aktuellt nödvändiga taktiken, att hon formulerat sina betraktelser över massaktioner och partiets roll i dessa i den borgerliga revolutionens stadium före, under och efter den första ryska revolutionen. Hennes fastställanden kan således icke utan vidare tillämpas på det nuvarande läget. Eller riktigare: man måste snarare framkasta denna fråga: blir förhållandet mellan parti och massa detsamma under hela loppet av den revolutionära processen, eller är förhållandet likaledes en process, som är tvingad att aktivt och passivt uppleva helhetsprocessens dialektiska förvandlingar? Detta är diskussionens kärnfråga, som — förnekad av den vänstra flygeln — oftast fördolt blir bejakad av den högra flygeln men på ett sätt som icke är tillräckligt klart.

Centralutskottets minoritetsresolution, framlagd av kamrat Klara Zetkin, förråder ovillkorligen dessa teoretiska och taktiska grundtankar hos den högra flygeln. Den för oss viktiga passusen lyder:

"V. K. P. D. Centralutskott ogillar på det skarpaste, att centralen har givit avkall på att göra det öppna brevets fordringar och ett förbund med Sovjetryssland till kampobjektet för en kraftfull offensiv-aktion mot bourgeoisien och dess stat. Denna aktion hade varit lämpad att mobilisera breda proletära massor,

att rycka med delar av små- och medelborgardömet i kampen, och därmed tvåfaldigt stärka det revolutionära proletariatets makt och föra det i tvångsförlöpande (zwangsläufiger; spärrat av förf.) stegring ut över till längre bort liggande mål."

Jag tror att det av mig kursiverade ordet (tvångsförlöpande) utgör stridsfrågans egentliga medelpunkt. Frågan är, om massaktionen under loppet av hela den revolutionära processen bevarar denna "tvångsförlöpande" karaktär, som den utan tvivel har i den revolutionära periodens början, i den spontana och elementära massaktionens epok, eller om här under loppet av den revolutionära utvecklingen inträder en avgörande omvandling. Det tvångsförlöpande i massaktionen för tillbaka till det klassiska — även av Rosa Luxemburg övertagna — förhållandet mellan ideologi och ekonomi. Masasaktionen skulle för denna uppfattning icke vara annat än det ideologiska (tanke- och handlingsmässiga) uttrycket för den förhandenvarande och akutvordna krisen i den objektiva samhällsprocessen. I detta fall uppstår massaktionen "spontant", d. v. s. som en i viss mening automatisk följd av den objektiva samhällskrisen; dess spontanitet betyder ingenting annat än den subjektiva, ideologiska sidan av dennas objektiva faktiska förhållande. Genom detta sakförhållande bestämmes samtidigt den målmedvetna revolutionära förtruppens roll, partiets roll. Dess betydelse ligger däri att partiets taktiska verksamhet "aldrig ligger under det faktiska kraftförhållandets nivå utan snarare ilar detta förhållande i förväg."* Partiet är alltså visserligen en påskyndande, framåtdrivande makt, men endast inom en rörelse, som till slut utvecklar sig oavhängigt av dess beslut, i vilken det därför icke kan gripa initiativet.

Bakom sådana åskter står utan tvivel den klassiska åskådningen om den ekonomiska och till följd därav den politiska och ideologiska processens "naturlagsenliga" nödvändighet. "Tvångsförloppet" i stegringen av en revolutionär aktion innebär, att den i densamma härskande "lagen" blir riktigt förstådd och tillämpad, precis som i tekniken de från naturvetenskapen riktigt fattade naturlagarna måste tillämpas. Vi betonar: denna beskrivning av förhållandena mellan ekonomi och ideologi (i ordets vidaste innebörd) och det därtill svarande samhälleliga skeendet är från sin vetenskapliga uppfattning och sitt partimässiga handlande

* Luxemburg, Massenstreik. 2 uppl. 38.

fullkomligt riktig beträffande det kapitalistiska samhället. Det är blott frågan om det gäller "tidlösa" lagar över samhälleligt levande människor över huvud, eler det blott gäller det kapitalistiska samhällets och ekonomiens lagar. Marx och Engels har endast antydningsvis yttrat sig om dessa saker. Man kan anta, att vid viktiga ställen använda uttryck, som det berömda "språnget ur nödvändighetens rike in i frihetens", för dem var mer än blotta bilder och talesätt. Även deras ofta upprepade påstående, att den ekonomiska och samhälleliga vetenskapens utsagor icke kan göra anspråk på överhistorisk giltighet, men endast gälla för bestämda perioder, att de är bestämda samhälleliga tillstånds självinsikt, således utsagor över dessa icke bara i objektiv men även i subjektiv mening, synes mig bilda en väsentlig beståndsdel av deras lära. (Historischer Materialismus als "Ideologie" des Proletariats.*)

Det går alltså icke an att förutsätta samma struktur i förhållandet mellan ekonomi och ideologi (åter i ordets vidsträcktaste mening) för proletariatets herravälde som för kapitalismens tidsålder; då denna övergång från "nödvändighet" till "frihet" ej heller under några omständigheter kan vara en plötslig och oförmedlad akt, ingenting som kommer med ens, utan endast kan vara en process, vars revolutionära krisartade karaktär mycket träffande av Engels betecknas med ordet "språng" — blir blott spörsmålet: när, var och under vilka betingelser och i vad mån inträder detta "språnget in i frihetens rike"? Svaret på denna fråga, vilken, som nästan alla frågor av genomgripande teoretisk betydelse, nästan aldrig blivit uppställd, är av största praktiska betydelse för bestämmandet av den kommunistiska taktiken. Ty om begynnelsen till denna process kommer redan under perioden för kapitalismens sista kris, måste det ur detta teoretiska ställningstagande dragas de mest vittgående taktiska slutsatser. Och vi är tvungna till detta ställningstagande. Icke blott rent teoretiska överväganden, vilka låter det synas omöjligt, att friheten, befrielsen från nödvändigheten kan uppfattas som gratia irrestibilia, som en skänk av ödet, som vid slutet av den mekaniskt-automatiskt förda kampen oförtjänt faller oss i skötet, utan även ett rent sakligt betraktande av dessa strider och den miljö, i vilken de avspeglar sig, tvingar oss med nödvändighet

* Elend der Philosophie 109.

Amerika leder i världen.
(Satir av Gropper i Liberator.)

till detta antagande. Lenin har med stor rätt vänt sig mot den uppfattningen, som betecknar kapitalismens imperialistiska kris (som han själv betraktar som den sista) mekaniskt-fatalistiskt som utvägslös: det finns, säger han, intet läge som är abstrakt och i och för sig utvägslöst. Proletariatet, proletariatets handlingar spärrar kapitalismens utväg ur denna kris. Visserligen: det faktum, att proletariatet kan vara i stånd härtill, att lösningen av krisen avhänger av proletariatet, är följden av ekonomiska nödvändigheter, av "naturlagar". Dessa naturlagar bestämmer emellertid endast krisen, gör det blott uteslutet, att denna kris (så som de tidigare) kan lösas

efter kapitalismens sinne; den ohindrade utvecklingen av denna kris tillåter emellertid även en annan lösning: "de kämpande klassernas gemensamma undergång", tillbakafallandet i ett tillstånd av barbari.

Den kapitalistiska utvecklingens "naturlagar" kan alltså endast föra samhället in i den sista krisen. Ingen vaken iakttagare av den hittills förlupna revolutionsperioden kan underlåta att komma till insikt om, att de allra väsentligaste fast teoretiskt och taktiskt minst förutsedda hindren för revolutionen och dess seger ligger mindre i bourgeoisiens styrka än i ideologiska hinder hos proletariatet självt. Vi kan här icke upprulla hela mensjevismens problem. Det måste blott betonas, att detta problem så gott som icke spelat någon roll i den förrevolutionära teorien; man var inriktad på den gemensamma kampen mot bourgeoisien, men icke på kampen mellan de proletäriska partierna inbördes. Revisionismen framträder i den icke-ryska litteraturen som ett problem, som måste lösas inom partiet. Att det emellertid är ett världsproblem, ja måhända det avgörande problemet för revolutionen, bevisas av att kapitalismens förfärligaste kris, de hastiga på varandra följande revolutionära situationerna, sådana ideologiska förvirringar hos bourgeoisien att statsmakten glidit den ur händerna, ingalunda förmått tvångsvis framkalla en revolutionär ideologi hos proletariatet. Ur detta sakläge måste emellertid icke endast dragas taktiska slutledningar mot den mensjevistiska ideologien, vilken eljes kommer i den bekväma ställningen, att ur frånvaron av en genomgående revolutionär vilja hos proletariatet sluta sig till frånvaron av ett objektivt revolutionärt helhetsläge. Snarare måste — först teoretiskt — de där förutsättningarna hos den mensjevistiska vulgärmarxismen revideras, de förutsättningar ur vilka de nämnda slutledningarna följer; d. v. s. det nyss nämnda och av mensjevismen som kontrarevolutionärt symptomatiskt uttydda sakläget måste göras till problem och orsakerna till denna — låtoss endast vara uppriktiga! — överraskande ideologiska kris hos proletariatet måste undersökas.

Denna kris själv är visserligen ofta fastställd och dess orsaker ingående analyserade. Det vare långt ifrån mig att vilja betvivla riktigheten av sådana analyser som hänvisar till prole-

tariatets indelning i olika ekonomiska skikt, till arbetararistokratiens gynnade ekonomiska ställning, förborgerligandet av dess levnadsvanor och ideologi o. s. v. Jag drar blott i tvivel att vår fråga träffats i sin totalitet med dessa analyser och därmed i sin kärnpunkt. Ty för det första är denna föredragna ställning en redan nu i många avseende så problematisk, att den icke ensam räcker till att förklara mensjevismens omfattning hos de breda massorna. För det andra är det helt och hållet obevisat, att enskilda proletärlagers revolutionära beslutsamhet precist ansluter sig till dess dåliga ekonomiska ställning, eller omvänt. Ännu viktigare är det dock, att de sista årens revolutionära erfarenhet synnerligen skarpt uppdragit *den revolutionära spontanitetens gräns*. D. v. s. de revolutionära massaktionerna har — i och för sig — i grund och botten uppvisat en synnerligen likartad karaktär med den förrevolutionära periodens, om ock med en utomordentligt *kvantitativ* stegring: de utbryter spontant, nästan undantagslöst som försvar mot en ekonomisk (eller mera sällan politisk) framstöt från bourgeoisien, och upphör spontant, när dess omedelbara syfte synes fyllt eller förefaller utsiktslöst. De har således bibehållet sitt "naturlagsenliga" förlopp.

Att partiet inför detta sakläge tillkommer en avgörande, ja, en avgörandet bringande roll, blir icke längre betvivlat av kommunisterna. Frågan gäller blott, hur man teoretiskt (och motsvarande: taktiskt) ska tänka sig denna partiets roll? Om det är tillräckligt enbart med massornas propagandistiska upplysning för att förläna denna spontanitet ett sig ständigt stegrande medvetande, vilket då en gång för aktionen ut över den ovan antydda döda punkten? Eller om partiet är förpliktat att ta initiativet och gripa *hela proletariatet* i sitt omedelbara intresse på ett sätt som är ägnat att genom "tvångsförlöpande" stegringar av aktionen, i ständig växelverkan mellan parti och massa, övervinna denna döda punkt? Den tidigare diskussionen mellan K. P. D. och U. S. P. D. (tyska kommunistpartiet och Tysklands oavhängiga socialistparti) har väsentligen rört sig kring denna punkt och V. K. P. D:s taktik före marsaktionen, det "öppna brevets" och förbundets med Ryssland taktik var grundad på denna inriktning. Den syntes så bestickande som den enda följdriktiga — teoretiskt — emedan den icke blott stödde sig på den hävdvunna klassiska ideologiläran, utan även kunde stödja sig på den

ryska revolutionens erfarenheter. Ty fredsparollen år 1917 (för att blott nämna ett exempel) var otvivelaktigt ägnad att draga in de bredaste massorna för att icke säga majoriteten av det arbetande folket till aktion under bolsjevismens fana, eller att åtminstone förplikta den till en välvillig neutralitet gent emot aktionen. Spörsmålet är emellertid, om detta läge i alla fall blir proletariatets läge före den avgörande kampen? Om särskilda, icke nödvändigt återkommande historiska omständigheter (och dess skickliga utnyttjande av bolsjevikerna) har hjälpt den ryska revolutionen ut över den döda punkten? *Eller om det ligger i den proletära revolutionens väsen att automatiskt, med "naturlagsenlig" nödvändighet övervinna dessa hinder?*

Ställes frågan så, så måste den besvaras nekande. Opportunisterna undviker visserligen denna frågoställning så energiskt, att hela det statistiska materialet i Paul Lewis broschyr icke har något annat syfte än att på förhand avvisa denna fråga från varje diskussion och beteckna varje uppfattning om revolutionen, som icke utgår från ett bejakande av denna fråga, som ett återfall till kuppmetoden. Om nya förvirringar ska kunna undvikas, måste man emellertid tillbakavisa försöket att spela diskussionen över på kuppmakeriets område. Ty det läge, som framgår ur förnekandet av ovan ställda fråga och de taktiska följderna av detta förnekande har absolut ingenting med kuppmakeri att skaffa. Det gäller, vilket V. K. P. D:s central riktigt nog framhävt, icke om en organisatorisk föranstaltning genom vilka det kommunistiska partiet (alltså en "välorganiserad minoritet", fast en rätt stor sådan, i Blanquis sinne) skulle kunna erövra statsmakten, *utan hur proletariatets ideologiska kris och mensjevistiska lethargi, den revolutionära utvecklingens döda punkt, kunde övervinnas genom V. K. P. D:s självständiga initiativ-aktion.* Ty kuppmakeri och marxistisk-kommunistisk delaktion från proletariatet eller dess förtrupp skiljes icke endast åt genom antalet av de deltagande. Den väsentliga skillnaden ligger mera däri: om den planlagda aktionen i kraft av sin organisatoriska förberedelse strävar efter förverkligandet av ett konkret mål (erövringen av statsmakten), utan hänsyn till proletariatets ståndpunkt och mogenhet med avseende på klassmedvetande; eller om det direkt utsatta

målet för aktionen endast är ett medel till en avgörande inverkan på proletariatets klassmedvetande och man genom denna inverkan vill nå fram till erövringen av statsmakten.

Nödvändigheten av denna taktik följer icke blott därav, att väntandet på den spontana massaktionen är en "religiös övertro" — som ungdomskongressens resolution till det världspolitiska läget uttrycker sig —, utan därav att man icke kan räkna på den spontana massaktionens "tvångsförlopp" på revolutionens nuvarande stadium, varken med avseende på dess utbrott eller med avseende på dess möjlighet att kunna stegras till det nödvändiga målet, även om alla "objektiva" betingelser är för handen. Ty för det första är det möjligt, att en rad av "resultatlösa" spontana massaktioner framkallar å ena sidan stor handlingsberedskap och offensivanda hos bourgeoisien, och å andra sidan en viss trötthet och lethargi hos proletariatet, så att de objektiva betingelsernas tillvaro och förskärpning förblir utan motsvarande reaktion på proletariatet. (Detta synes vara förhållandet i Italien som följd av Serrati-folkets taktik.) För det andra finns det icke ringaste erfarenhetsmässiga eller teoretiska garanti för att massan, som går i aktion av en yttre anledning eller blott under andligt inflytande från kommunistiska paroller, utan att ha befriat sig organisatoriskt från sina mensjevistiska ledare, i denna aktion kan drivas väsentligt längre än det passar den mensjevistiska organisationen. Det är exempelvis mer än tvivelaktigt om det under och efter striderna vid Kapp-kuppen skulle ha lyckats Spartakusbund, även med större målmedvetenhet och beslutsamhet, att uträtta något mot återtågsparollerna från S. P. D. och U. S. P. D. så snart "målet" för den gemensamma aktionen var nått och republiken räddad. Här ligger den stora faran i det "öppna brevets" taktiska linje som enda taktik för V. K. P. D. Utan tvivel kan och måste det genom dessa och liknande paroller utveckla kretsen för sitt andliga inflytande; utan tvivel måste det söka att utnyttja varje aktion, som uppstår spontant (eller till följd av sådant inflytande). Men det går icke an att sätta den proletära revolutionens öde i Tyskland uteslutande på detta enda kort. Om den revolutionära utvecklingen icke ska bli utsatt för faran av en försumpning, så måste man finna en annan utväg: V. K. P. D:s aktion, offensiven. Och offensiv betyder: att väcka

den proletära massan ur dess lethargi genom en i rätta ögonblicket och med rätta paroller insatt självständig aktion från partiet och lösriva den från de mensjevistiska ledarna genom aktionen (alltså organisatoriskt och icke blott andligt), att överskära knuten på proletariatets ideologiska band med handlingens svärd. Ett sådant mål vederlägger det opportunistiska talet om kuppmakeri-karaktären hos en sådan aktion från minoriteten. Proletariatets majoritet och minoritet är heller inga statistiska utan historiskt-dialektiska begrepp. De står icke färdiga och beräkneliga före aktionen, utan uppstår i och under aktionen, genom aktionen. Trots alla förbehåll man måste resa mot marsaktionen som ett verkligt exempel på den planerade nya taktiken, trots all kritik man kan och måste rikta mot de under densamma begångna felen — så är dess framgång (åtminstone i en del av Tyskland) obestridlig. Och därmed är den väg beträdd, som för det tyska proletariatet till verklig revolutionär handling. Nu beror det på att uppnå klarhet över vägen själv och sättet på vilket man ska tillryggalägga den. Marsaktionens lärdomar är enligt sakens natur i första hand organisatoriska. Det taktiska uppklarandet kommer att bringa mindre nytt: den består mera däri att göra de motiv, som ligger till grund för partiets övergång till offensiv, fullt medvetna för partiet självt och fullt förståeliga för massan. Organisatoriskt måste man emellertid på alla punkter draga avgörande konsekvenser.

VETENSKAPEN OCH ARBETARKLASSEN Av A. BOGDANOV

III.

Detta är dock ej allt. Arbetarklassen har inte blott att överta och omändra det vetenskapliga arvet från borgarvärlden. Dess historiska uppgift, dess sociala ideal fordrar, att den framskapar något alldeles nytt inom vetenskapens värld — något som inte blott blev förmenat borgarvärlden utan som den också var oduglig att ens föra fram till diskussion.

Socialismens förverkligande betyder ett organisationsarbete av sådan vidd och sådant djup, att ingen samhällsklass i mänsklighetens historia ännu varit kallad att utföra något liknande.

Det arbete bourgeoisin och dess intelligens åstadkommit står i ingen proportion härtill. Den kapitalistiska världen är ordnad blott i sina minsta delar, men fullständigt oorganiserad i stort. Avskilt och oberoende av varandra grundas enskilda delar av produktionen och inom dem enskilda företag. Utanför gränserna av dessa planmässigt organiserade enskilda företag, i deras inbördes förhållanden, deras marknadsförhållanden, i hela världshushållningen härskar anarkin, slumpen, kampen.

Till och med den modärna vetenskapen, som tjänar denna världshandel, är splittrad och i sin helhet oorganiserad. Alla dess grenar, "fackvetenskaper", bär visserligen en arbetsorganiserande karaktär, men var och en partiellt, för någon viss del av produktionen. De tekniska vetenskaperna är likaledes indelade i olika produktionsgrenar; matematikens ledande roll gäller arbetsprocessens kvantitativa eller räkne-sida; astronomin tjänar endast till orientering av tid och plats, mekaniken och fysiken till beräkning av de materiella motsatserna inom arbetsprocessen o. s. v. Lika inskränkta är de sociala vetenskapernas område. Den politiska ekonomin gäller för en hela folkhushållningen omfattande vetenskap. Alldeles oriktigt, ty den är blott vetenskapen om förhållandena mellan människorna och egendomen; utanför denna vetenskap kvarstår hela produktionstekniken

och hela ideologins område, d. v. s. det sociala medvetandet, som tillför det ekonomiska livet planmässighet och ordning.

Alla fackvetenskaper för för närvarande ett självständigt liv; var och en utvecklas vidare för sig själv. Härpå beror splittringen, den genomgående anarkin i vetenskapens rike. Om arbetarklassen på allvar erövrat vetenskapen och det lyckats den att förvandla denna till en proletär sådan, skulle detta då vara nog för att utföra dess världsuppgifter — det socialistiska samhällets organisation? Vi vet nu och synnerligen tydligt visade kriget, att socialismen ej kan förverkligas i något enstaka land för sig. Socialismen måste förena alla land eller åtminstone omfatta ett omfångsrikt förbund av länder, och som utanför stående länders militärmakt ej hotar. Det är det jättelika måttet för den planmässiga organisation, arbetarklassen har att framskapa. Det blir nödvändigt att på ett område av många miljoner kvadratmeter och bland hundratals miljoner av de mest olika slags arbetare ändamålsenligt fördela milliarder olika slags arbetsmaterial, milliarder kilo av alla slags såväl material som livsmedel, så att produktionens och mänsklighetens behov till fullo täckes och produkter av alla slag överallt samtidigt frambringas, där de är nödvändiga för konsumtionen eller produktionen. Men ej heller detta är allt. Det nya samhället måste stå kulturellt i nivå med sin ojämförliga uppgift och vara enhetligt i sin ideologi. Om dess enskilda delar är så olika beträffande ideal och önskningar som nu en arbetare, en lärd och en bonde, så kan deras gemensamma organisation lika litet planmässigt upprättas som ett hus, vilket bygges av arbetare som talar olika språk.

Den sociala hushållningens tekniska sida kan man tillförlitligast beteckna som organisering. Tingens, människornas och idéernas fortsatta organisering i ett gemensamt och harmoniskt sytem är alltså uppgiften i hela dess storhet. Att förverkliga detta allt är endast möjligt på vetenskapens väg. Men räcker den modärna, söndersplittrade vetenskapen till för detta, en vetenskap, som är delad i otaliga, självständigt arbetande grenar? Om varje område, varje produktionsgren organiseras för sig själv, kan därav ingen vetenskapligt exakt organisation uppstå. Det blir som om vid byggandet av ett hus snickarna utför sitt arbete efter egna beräkningar, murarna, plåtslagarna o. s. v., alla efter sina funderingar, utan att ta hänsyn till det hela. Men i reali-

teten står alla dessa arbeten under en gemensam ledning. Endast om man äger en gemensam byggnadsvetenskaplig organisation är det möjligt att ernå ändamålsenlighet i huset och det nödvändiga samordnandet av dess detaljer.

Uppenbart måste också arbetet inom enskilda avdelningar av vetenskapen om världshushållningen ställas under en alltsammans omfattande vetenskap. Men vilken?

När det rör sig om organisation av människor, ting: och idéer, så måste denna vetenskap vara den allmänna organisationen. Det är den vetenskap, som omfattar och fastställer hela den organisatoriska mänskliga erfarenheten. Därur måste den hämta de nödvändiga lagar, som grupperar delarna, de döda, levande och ideella beståndsdelarna till ett helt.

Den borgerliga världen är ej i stånd att framskapa en sådan vetenskap. Den är helt genomträngd av anarki, full av varandra sönderslitande och splittrande motsatser. Dess krafter bekämpar varandra ömsesidigt och har tendenser att desorganisera varann. Det är icke möjligt för denna, den borgerliga världen, vars atmosfär är så genomvävd med motsägelser, att förena de desorganiserade viljorna och tankarna till ett harmoniskt helt.

Proletariatet organiserar tingen i sitt arbete, sig självt i sin kamp och sin erfarenhet i dem båda. Till sitt väsen är proletariatet organisationsklassen. Det har till uppgift att slå ned alla skiljande hinder inom mänskligheten, att göra slut på all anarki. Det är arvingen till alla klasser, som uppträtt i världshistorien, den omedelbara källan till det arbete som ska organiseras, det är arvingen till den hopade erfarenheten. Att ordna detta arv i form av en alltomfattande vetenskap — därtill är proletariatet kallat. Denna vetenskap kommer att utgöra den grund, på vilken det kommer att bli i stånd att förverkliga sina ideal.

IV.

Att förändra och fullkomna arvet från den gamla världen betyder emellertid för arbetarklassen inte på långt när uppfyllandet av dess uppgift beträffande vetenskapen, det är inte ännu: äga. I verkligheten äger den blott vad som upptagits av dess massor, vad som slagit rot bland dem. Först nu framträder frågan om vetenskapens och bildningsinstitutens "popularisering".

Ordet "popularisering" uttrycker endast den typ av vetenskapernas utbredande, som bourgeoisin har utarbetat med tanke-

på sina intressen. Med de modärna produktionsmedlen är det till nytta för kapitalisterna att arbetarna är förståndiga och till en viss grad intelligenta, men det vore ofördelaktigt om de besutte djupa och allvarliga kunskaper, ty en sådan kunskap skulle utgöra en makt i klasskampen. Den "populära" utläggningen av varje vetenskap måste vara lättfattlig men ytlig; den återger resultaten, men röjer ej undersökningsmetoderna, den lämnar ingen stödjepunkt för vidare forskningar och ger heller ingen impuls härtill. Populariseringen måste vara intressant; därför glänser den, likt briljanter i ett skyltfönster, medelst häpnadsväckande upplysningar, som t. ex. om stjärnornas gigantiska avstånd, om Saturnus' ringar, Mars' kanaler, o. s. v.; allt detta lämnas som färdiga fakta. Så mycket svårare blir sedan övergången till ett verkligt studium. Den ingående skildringen ges i motsats till populariseringen i överdrivet torr och tung form, skrives på ett ofta till barbari gränsande fackspråk, som ytterligare kompliceras genom en barlast av pedantiska bevis och antiteser. I regel är de så tröttande och långtråkiga, äger så föga dragningskraft, att till och med bourgeoisins barn i mellanskolorna, i de högre och i fackskolorna blir förtrogna med dem endast med hjälp av den ganska hårda disciplin, som där råder, och betraktar därför studierna som ett slags skärseld. De knagglar sig dock igenom, under det att åt massorna lämnas "bildningen" vid de lägre skolorna och dessutom en lätt och ofarlig "popularisering", som oftast inte är något annat än en banal, inexakt och grov "vulgarisering".

Under sista årtiondena har uppstått en högre art av vetenskapernas utbredande. Den utarbetades av intelligensens demokratiska del, i vars spets de framstegsvänliga vetenskapsmännen ställt sig. De strävar att tillföra folkmassan verkligt vetande, upprätta folkuniversitet och arrangerar efter dessas nivå avpassade praktiska kurser; allt efter sin uppgift omarbetar de också medlen för vetenskapernas inhämtande. Fastslaget är, att redan nu är det möjligt att utan den ringaste nackdel för djupet och exaktheten i en vetenskap avkorta och förenkla kursen för vilken vetenskap som helst; vanligen är det till fördel för dess klarhet. Grunduppgiften härvid är att lära vetenskapens metoder och deras användande så att eleven själv kan fortsätta studera och praktiskt utnyttja sitt studium. Det förstärker och fördjupar intresset för vetandet, det når massorna som

ett verkligt vetande och ej i form av ytliga "meddelanden". Det är vetenskapens demokratisering.

Är det detta, som är nödvändigt för arbetarklassen? Utan tvivel — men det är ej på långt när tillräckligt. Tag t. ex. den nämnda boken Den praktiska matematiken av John Peary. Den är huvudsakligen utarbetad för arbetare-mekaniker och ger i kort och enkel form metoder för matematiska beräkningar och analyser jämte deras praktiska bruk. Men dessa metoder ges åt den självstuderande i egenskap av enskild individ som ett arbetsmedel för hans personliga arbete, hans personliga framgång. De lärda demokraterna förstår saken själva så och kan lära andra blott i denna anda. Vilket medvetande väcker de därvid hos arbetaren, det personliga eller det sociala, klassmedvetandet? Förstärker de därmed arbetarens känsla av att tillhöra ett helt, den arbetande massan, eller skiljer de förvärvade kunskaperna honom tvärtom från de andra i det de höjer honom på en högre nivå? Synbarligen är i de flesta fall kunskapsförvärvandet en orsak till avfall. Vi har sett, att den moderna vetenskapen äger förmågan att förborgerliga energiska individer, som stiger upp till vetenskapens höjder. Förvärvandet av för arbetaren erforderlig fackkunskap har visserligen en svagare verkan i denna riktning, men verkan kvarstår dock; svagare blir den därför att vetenskapens demokratisering omfattar alltjämt större kretsar, vilka den dock inte släpper fram till vetenskapens höjder.

Vetenskapens demokratisering är ej nog för arbetarklassen. Den höjer visserligen kulturen för dess enskilda medlemmar men ej för massan; den ger vetenskapen som ett kampmedel åt den enskilde, om också åt många enskilda, men inte som kampmedel åt klassen.

Vad är alltså nödvändigt? Låt oss ännu en gång betrakta arten och betydelsen av utbredandet av marxismens ekonomiska och historiska teori, d. v. s. av den redan från proletärisk synpunkt omändrade vetenskapen, bland massorna. Proletären upptar den med själ och hjärta; men är den honom ett medel för personlig framgång? Ser han däri ett medel att höja sig över arbetarklassen? Om det blir fallet med enstaka äregiriga, så förblir detta ett undantag, ty den proletära vetenskapens mening är en helt annan.

Dess metod är klassmetoden. Den består i att se mänsklig-

heten från proletärens synpunkt, d. v. s. stödd på hans kollektiva arbetes erfarenhet. Dess tillämpning är också en klass-tillämpning; den består i arbetarklassens sammanslutning, i uppbyggandet av dess organisation, i gemensamhetsarbetet och den kollektiva kampen för dess ideal. En sådan vetenskap är ingen makt för personen utan för det hela; den spränger inte proletariatet, avskiljande de invigda från de oinvigda, utan den binder massorna samman.

Vetenskapens utbredande bland massorna verkar i detta fall inte som demokratisering utan som socialisering. Frågan: Hur ska proletariatet erövra vetenskapen? har fört oss till den redan berörda uppgiften och är förbunden med frågan om vetenskapens förvandling. Och nu vet vi, att ej blott historien och den politiska ekonomin är i stånd till denna omändring, utan varje vetenskap. En vetenskap, som drives från arbetarklassens ståndpunkt är mänsklighetens samlade arbetserfarenhet, ett medel för arbetets organisering, ett medel för organisering av den sociala kampen och uppbyggandet — inte en makt för personen utan för det hela.

Villkor för en vetenskaps utbredande är visst inte bara enkelheten och begripligheten i dess återgivande utan i främsta rummet intresset hos massorna. Så länge t. ex. astronomin eller den högre matematiken av dem anses för något fint, som sysslolösa människor underhåller sig med, så länge förblir önskan att studera dessa vetenskaper ett sällsynt undantagsfall för individer från den stora massan. När man kommer därhän, att man erfar att vid ingående, arbetsamt studium dessa vetenskaper ger den enskilde framgång och utsikter till en god karriär, rycker de ärelystna och begåvade fram. Men hur mycket livligare är ej ett intresse, hur mycket närmare och mer befryndad blir för varje arbetare, varje människa ur massan, en vetenskap, om vilken han vet och känner, att den leder och reglerar hans deltagande i samhällsarbetet!

Endast en vetenskapens socialisering kan låta den på allvar slå rot bland arbetarmassorna, endast den kan ge proletariatet möjlighet att erövra vetenskapen. Och erövrad måste den bli i sitt fulla omfång, i hela vidden av sina förgreningar. Ty alla vetenskaper har del i världsproduktionens organisering och det åligger arbetarklassen att vetenskapligt ordna hela världsproduktionen.

V.

Sin uppgift att erövra vetenskapen, d. v. s. ändra om den åt sig och göra massorna förtrogna med den, måste proletariatet utföra genom sin vetenskapligt-propagandistiska klassorganisation — arbetaruniversitetet. Ursprungligen betydde inte ordet "universitet" vad det nu ger uttryck åt, utan helheten, systemet av de med varandra förbundna läroanstalterna och vetenskapliga institutionerna. På samma sätt talar vi om arbetaruniversitet.

Detta måste bilda ett system av upplysande kultur-institutioner, orienterade kring en medelpunkt, som förenar och ordnar de vetenskapliga krafterna liksom det sker vid de nuvarande universiteten och akademierna. Som förstadier till denna medelpunkt måste allmänt vetenskapliga kurser tjäna med högre och lägre undervisningsplaner. Allmänt vetenskapliga, men ej enligt de nutida statsskolornas gängse program utan enligt så vittgående och uttömmande program, som det är nödvändigt och möjligt för utarbetandet av ett målmedvetet arbetar-kollektiv. Med varje studium av den allmänna vetenskapliga kursen måste en rad specialkurser med speciella praktiska mål, som t. ex. arbetarrörelse, politisk agitation, diverse tekniska fackkurser o. s. v., förbindas. Enheten åt detta systems program ger de uppgifter, som ska lösas; i själva verket skapas enheten i arbetet och organisationens utveckling.

Men enheten kan och får ej på förhand påtvingas sina delar, ty man måste söka och undersöka för att finna det bästa.

Arbetar-universitetet måste ovillkorligen motsvara den proletära organisationens allmänna art och anda, d. v. s. vara grundat på kamratligt samarbete mellan lärare och lärjungar. Så är det inte nu, ty nu är en lärare eller professor en oantastlig auktoritet. Även i arbetarmiljön förvanskas lätt det kamratliga förhållandet, när det inträder en större olikhet beträffande kunskaper och erfarenheter; då uppstår lätt en andlig underkastelseanda, en blind tro, som ställer sig hindrande i vägen för kritik och skaparkraft. Hela den upplysande proletära organisationen måste vara en skola för proletära relationer, där inte den nödvändiga ledningen från den erfarnes sida undertrycker lärjungarnas andliga självständighet och leder antingen till ett uppenbart eller ett beslöjat slaveri.

Med sådana villkor blir det självklart, att det gemensamma

arbetet kommer att genomsyras av den kollektiva arbetsandan, som är arbetarklassens centralpunkt, och förändringen av vetenskapen, dess begrepp och metoder kommer att utföras ej blott av framstegsvänliga teoretikers personliga ansträngningar, utan på vida bredare basis genom den allmänna, sig själv organiserande aktiviteten av alla deltagande, varvid man inte kan urskilja den enes eller den andres särskilda insats. Och just därför att omändringens väsen ligger i klasståndpunkten, i en ny logik, som på nytt behandlar de gamla erfarenheterna, är det mycket möjligt, att lärjungen ofta vid den allmänna diskussionen av vetenskapliga frågor eller en vetenskaplig teori kan ge en riktig och nyttig hänvisning, vilken hans lärare inte kan åstadkomma endast därför att läraren äger intellektuella tankevanor.

Ur det kollektiva livet vid ett arbetaruniversitet uppstår arbetar-encyklopedin genom utarbetandet av de bästa lärometoder och utbildandet av dessa metoder till ett system. I den mest fulländade form och kortast möjliga avfattning kommer denna encyklopedi att innehålla kärnan av det för arbetaren behövliga vetandet med vars tillhjälp han klart inser sin roll och plats i naturen och samhället och medvetet och oförvillat kan gå sin väg fram. Det feodala samhället skapade sin på religionen grundade encyklopedi, borgardömet hade före den stora franska revolutionen grundat en världslig encyklopedi. Proletariatet, den klass, som har till uppgift att gestalta livet efter ett vida större mått, kan ej heller undvara en egen encyklopedi. Den kommer att tjäna som det mäktigaste medel till andlig självorganisation, tjäna som det mäktigaste vapnet i dess kamp och hjälpa proletariatet att utföra sin världsuppgift — det socialistiska idealets förverkligande.

B Ö C K E R

G. Sinowjew.

G. SINOWJEW: Zwölf Tage in Deutschland.

Då det tyska oavhängiga partiet i fjol i oktober stod inför sin ödestimma — partikongressen nere i Halle, där avgörandet om partiets ställning till den Tredje Internationalen och världsrevolutionen skulle ske — överraskades världen plötsligt av ett meddelande om att vid detta viktiga beslut skulle vara närvarande III Internationalens exekutivkommittés ordförande Grigori Sinowjew och den kände ryske mensjevikledaren Martow. Den tyska regeringen hade beviljat S. pass, tydligen efter stark påtryckning från de oavhängigas högra flygels sida.

Det är denna sin resa till och vistelse i Tyskland Sinowjew skildrar i föreliggande bok "Zwölf Tage in Deutschland" (Tolv dagar i Tyskland): Då boken är intressant, ja, rent av politiskt spännande och därtill behandlar en tilldragelse av utomordentlig betydelse, torde ett kort referat av dess innehåll icke sakna sitt intresse för Zimmerwalds läsare.

Sinowjew börjar med en skildring av resan till Tyskland. Båten mellan Reval och Stettin var fylld av spioner från så skilda trakter och länder i världen, att de mycket väl som Sinowjew skämtande anmärker kunde bilda en "Spionernas International"! Ryssarna var sammanlagt åtta personer, spionerna minst 40! Lyckligt och väl anlände emellertid S. och hans kamrater till Stettin, där de mottogs av det Kommunistiska partiets och U. S. P. D:s vänsterflygels utskickade, som ledsagade dem direkt till Halle. Omedelbart började konferenserna med "vänstern" om hur taktiken skulle läggas mot högerriktningen, som det gällde att prässa

till principiella bekännelser. Därefter öppnades kongressen och vi låter Sinowjew själv skildra de första intrycken:

"Alltså, vi är nu på slagfältet. Kongressalen är delad i två hälfter, så skarpt och klart som hade man kluvit den med en kniv. I salen sitter två partier. Förhållandet mellan vänster och höger hade redan i de föregående överläggningarna tillspetsats till det yttersta; på själva kongressen finns det nu blott två oförsonliga fiendegrupper. På tribunen två ordförande — arbetaren Brass, vänsterns representant, och som högerns ingen annan än... Dittmann, samme herr Dittmann, som uppträtt som smutsig baktalare av Sovjet-Ryssland.

Vi sitta bredvid Adolf Hoffmann och andra vänsterns ledare. Hur klar står icke den bild för oss som de bägge flyglarnas personsammansättning utgör. Det är precis densamma som vi för 10 år sedan och även tidigare såg vid våra konferenser tillsammans med mensjevikerna. På ena sidan en arbetarepublik, på den andra en förkrossande majoritet av 'intellektuella' personer."

Sinowjew ger därefter en exposé över de ledande figurerna inom de oavhängigas högerflygel, en snabbmålning på fyrtio—femtio rader av de mera framträdande av dem. Han börjar med Dissmann, ordföranden i det tyska metallarbetareförbundet — den tyska fackföreningsbyråkratins uppgående stjärna och stora hopp. "De högersocialistiska fackföreningsledarna är den borgerliga kontrarevolutionens huvudstöd i Tyskland. Det ser man nu tydligare än förr. Och en av dessas främsta ledare är Dissmann. Han är ingen stor talare, utan, liksom alla reaktionärer, en 'handlingens man' för att använda Lassalles uttryck. På kongressen hade han organiserat en grupp av de oförsonligaste, som redan från första stund ville spränga kongressen och icke tillåta någon principiell diskussion. Gruppen Dissmann använde varje både passande och opassande tillfälle till att föra ett oerhört oväsen, skrapa med stolarna, utösa de värsta otidigheter mot vänstern etc. 'Dissmann har något av Noske' sade en kamrat, som personligen känner honom väl.

Nästa ledande figur på högersidan är Dittmann, den typiske representanten för arbetararistokratins kontrarevolutionära kast. "Han har en lång väg bakom sig. Då han var yngre, räknades han till vänstern. Jag erinrar mig från partikongressen i Jena 1910 hur Rosa Luxemburg presenterade honom för mig som en av sina lärjungar. Redan då hade Dittmann emellertid förrått sin lärarinna både en och två gånger. Men han strävade dock ärligt efter att spela radikal. Så länge den gamla socialdemokratin var enig och stark arbetade Dittmann flitigt i dess led i förhoppning att genom flit och duglighet förtjäna en plats i partiet. Vid krigsutbrottet röstade han tjänstvilligt för krigskrediten och gick över på de oavhängigas sida först då det blev klart att den gamla socialdemokratin började förlora sina valmän. Före revolutionen kastades Dittmann i fängelse — på den tiden fick de oskyldiga lida med de skyldiga. Hans popularitet bland arbetarmassorna steg därigenom. Då revolutionen kom gick Dittmann som en av de första 'socialisterna' in i den 'revolutionära' regeringen och lämnade som en av de sista och mycket ogärna sin portfölj. I Moskva, på Kommunistiska Internationalens II

kongress, var Dittmann så oangenämt älskvärd mot oss alla, att det för hans egen skull var rent pinsamt. Så länge han trodde, att vi ej skulle ställa några krav för att han och hans vänner skulle slippa in i III Internationalen, var han älskligt söt." Sinovjev skildrar därefter vidare Dittmanns lögnfälttåg mot Ryssland efter hemkomsten och övergår sedan till att ge Crispiens karaktäristik i följande nog så målande ordalag:

"Crispien är för proletariatets diktatur — i ord. Men han förstår den i... Erfurterprogrammets anda. Crispien är för sovjetsystemet, men han förstår det i Kautskys och Hillferdings anda. Crispien är 'principiellt' för våldet, men mot diktaturen. Crispien är 'principiellt' för den proletäriska diktaturen, men mot borgarkrig och uppror. Crispien är det adekvata uttrycket för hela det 'socialdemokratiska' filister- och borgardömet i våra dagar.

Crispien är pratsam och godmodig så länge han rör sig på ett dött, skolastiskt område, så länge det gäller att tillfredsställa åhörarna med en ordentlig portion revolutionära fraser. Crispien kan vara både fräck och feg då han går till en allvarlig kamp. På kongressen ha vi icke sett den fromlande Crispien, utan i stället den Crispien, som söker att klamra sig fast vid makten med tänder och klor och som icke tvekar att begagna sig av varje gemenhet, som han tycker sig se hjälpa honom till makt.

Crispien tillhör den sort människor om vilka man kan säga, att de glidit så långt ut på det sluttande planet, att de icke kunna komma djupare. Icke för ro skull sade en arbetardelegerad under kongressen: Crispien skiljer sig från Scheidemann endast därigenom, att Scheidemann är blond och Crispien mörkblond."

Nästa man som kommer upp i skottlinjen är den gamle revolutionären Georg Ledebour, idealist av renaste vatten, men fanatisk antikommunist på grund av sin ställning till terrorn. Han får följande polemiska stöt:

"Vi ha redan förut sagt, att Dissmann är en mindre Noske. Om han också icke låtit skjuta ned hundratals arbetare, så beror detta blott på, att han icke haft något tillfälle därtill. Han njuter redan i förväg av det ögonblick då han i egenskap av minister kan låta skjuta ned 'kommunistkanaljerna' i hoptals. Men Dissmann och kompani är alldeles för sluga att taga ansvaret för den gemena saken på sig. Då kommer en man sådan som Ledebour dem väl till pass. Ledebour har ända sedan ryska revolutionens början egensinnigt framhärdat i en sak — ifråga om terrorn. Dussintals gånger har han förklarat, att den som erkänner den röda terrorn är en reaktionär. Genom smicker och tändande av rökelse har de oavhängigas högergrupp skapat en atmosfär omkring Ledebour, som kommer honom att där nästan känna sig som en profet. Crispien och Dittmann framställa detta så, som om Ledebour skulle ha lyckats säga ett eget, nytt, nästan genialt ord i terrorfrågan, vilket förtjänar att bli lag och evangelium för arbetarna i hela världen."

Ännu en rad typer ur högergruppens ledarklunga passerar revy, men de är mest andraklassfigurer: Lusie Zietz, "slummertanten", som uppfattar varje anmärkning mot partistyrelsen som en personlig förolämp-

ning: "partistyrelsen betraktar hon som sin privata egendom, ungefär som sitt spegelskåp eller sin gamla sjal"; Kurt Rosenfeld, den välmenande advokaten; Moses, den geniale uppfinnaren av födselstrejken; Theodor Liebknecht, vars enda goda är hans namn, m. fl.

Sinowjew övergår efter denna inledning och presentation till en utförlig redogörelse för partikongressens förlopp, skildrar debattens gång, redogör för sina och motståndarnas anföranden. Detta är dock i sina huvuddrag redan genom pressens referat bekant även för svensk publik. Särskilt intresse förtjänar emellertid ett par punkter vid vilka vi därför dröja ett ögonblick.

Den ena av dessa är det sätt på vilket högerflygeln reagerade då Kautskys idéer av Sinowjew nagelfors en skarp kritik.

Hela den teoretiska vishet, varmed Dittmann, Crispien och Hilferding uppträdde i Halle är ju faktiskt hämtad ur Kautskys skrifter. Bland Hilferdings, Dittmanns, Crispiens m. fl. så kallade idéer finnes icke möjlighet att få fatt på minsta tanke, som icke återfinnes hos Kautsky. I ideellt avseende äro de a l l a Kautskys gäldenärer. Men betecknande är, att ställda inför arbetardelegaterna på kongressen i Halle, vågade ingen av dessa feglingar tillstå sin samhörighet med Kautsky. På alla Sinowjews frågor om huru de ställde sig till Kautsky svarade de icke vare sig ja eller nej. Några högermän, som icke voro rädda, läto visserligen höra några tillrop såsom, att Kautsky icke anginge dem, att Kautsky icke hade något inflytande på partiets politik, o. s. v. Men de "ansvariga" själva tego hårdnackat eller försökte slå bort saken med skämt. Ett skamligare förhållande till sin egen lärare och teoretiske stamfader låter sig svårligen tänkas. Principlösheten hos dessa personer känner inga gränser.

Vid kongressens början i Moskva, då Dittmann och Crispien ännu trodde, att villkoren för upptagande icke skulle bli så stränga och även de kunde slinka in, svuro både Crispien och särskilt Dittmann sig fria från Kautsky under privatsamtal och lät på ett "fint" sätt ryssarna förstå, att om de vore villiga att träffa överenskommelse med dem så vore de beredda att utesluta Kautsky ur partiet. Alla dessa personer äro så principlösa, att var och en av dem är färdig, att i givna ögonblick förråda vem som helst, blott de därmed kunna rädda sin egen ställning", säger Sinowjew.

En annan punkt på kongressen som motsågs med ett visst intresse var den ryske mensjevikledaren Martows uppträdande. Han hade rekvirerats dit av Crispien och Dittmann för att hjälpa dem i angreppen mot III Internationalen och mot Ryssland.

Sinowjew skriver därom följande:

"Av Martows uppträdande hade jag helt naturligt icke väntat mig något gott. Jag kunde tänka mig, att han icke kommit till Halle för att understödja sovjetmakten och III Internationalen, utan för att angripa dem. Men att han skulle begå sådana gemenheter, det hade vi dock icke föreställt oss. Martow har icke blott skildrat 'grymheterna' av bolsjevikerna, utbrett sig över förföljelserna mot den stackars Tschernow, och lagt upp alla sagor om de marter, som mensjevikerna måste tåla. Detta allt kunde man fördraga. Men Martow har varit gemen nog, att från den

internationella tribunen i Halle försvara den polska bourgeoisiens anfall mot Sovjetryssland och i en på sin tid synlig intervju i 'Freiheit' anklaga Sovjetryssland genom att hänvisa Lloyd George och Millerand till, att den mellan Rådsregeringen och Polen i Riga slutna freden från Sovjetrysslands sida vore blott en krigslist, ett tillfälligt vapenstillestånd, som åter skulle brytas på vårsidan.

Vidare gjorde Martow de högeroavhängiga uppmärksamma på, och utbredde sig i hemlighetsfulla antydningar om, att uppståendet av dessa buffertstater mellan Ryssland och Japan förvisso vore att tillskriva avgöranden bakom kulisserna, o. s. v.

Renegatdöme, affällingsskap, giftig, hatfylld anklagan mot den ryska proletärrevolutionen, sådant var Martows tal. Från flera 'neutrala' personer, vilka hittills skänkt Martow sin aktning och vilkas mening varit, att vi dömt denne man för hårt, får man nu höra den åsikten: Vi ha väntat allt möjligt av Martow, men icke denna slags gemenhet.

En del av högerfraktionen fann Martows tal anstötligt. Longuet kände sig förpliktad, att från talarstolen protestera mot angreppen på Sovjetryssland. Men Dissmann-gruppen och alla högerledare synes vid varje pogromangrepp av Martow förgås av sällhet. De strålade då Martow, överträffande sig själv, blev allt skamlösare."

Martow spelade i själva verket ut sin roll som internationell mensjevikledare på Hallekongressen. Han har sedan dess, trots att han uppehållit sig i Västeuropa, icke på något sätt framträtt eller intagit någon ledande ställning.

Kongressen fick ju det förlopp, som hade förutsetts: partiet sprängdes, kommunisterna behöll majoriteten på kongressen. Intressant är att märka den skiftning både i pressens och myndigheternas uppträdande vis-à-vis Sinowjew och hans ryska kamrater som äger rum så fort högergruppen dragit sig tillbaka och bildat eget parti: Borgarpressen hetsar hänsynslöst mot honom och myndigheterna börja bli oförskämda, infinna sig på hans rum, förbjuda honom tala etc. Den skyddande handen — d. v. s. de av myndigheterna beskyddade högeroavhängiga — har försvunnit och fältet är fritt för kommunistjakt.

Sinovjevs bok är skriven i en självmedveten anda, som till en början stöter en lite för pannan, men den ger en god inblick i Kommunistiska Internationalen om de tyska partieras ställning vid tiden för årsskiftet 1920—1921. Den förtjänar att läsas av alla som är mäktiga språket.

O. G—d.

G. TSCHITSCHERIN: Skissen aus der Geschichte der Jugend-Internationale.

Det torde vara en rätt så enastående företeelse att en utrikesminister har tid och intresse att skriva böcker om och för ungdomen, och ännu mer: för den revolutionära ungdomen. Rysslands utrikeskommissarie, vår aldrig vilande kamrat Tschitscherin har emellertid — hur otroligt det än låter för alla dem, som vet hur mycket den mannen har att göra

i sitt dagliga arbete! — på lediga stunder skrivit en bok "Skisser ur Ungdomsinternationalens historia".

Han säger själv i förordet att nedskrivandet har skett ur minnet, material har han, tillföljd av Rysslands isolering, ej haft tillgång till. Och trots detta är det verkligen ett arbete av alldeles ovanligt intresse han ger oss i händer. Åtminstone för den som skriver detta, och jag är ändå inte alldeles obekant med Ungdoms-Internationalens historia, bjuder T:s arbete många nya fakta och nya synpunkter. Det utgör, för att sammanfatta innehållet, en brett lagd, delvis personligt färgad framställning av ungdomsrörelsens utveckling i olika länder, börjande med 1878 års lärlingsgrupper och sträckande sig ända fram till världskrigets och revolutionernas ungdom.

Jag förmodar, att Ungdomsförbundet ej dröjer med att låta försvenska detta arbete och då så skett får jag kanske återkomma.

O. G—d.

TIDSRKIFTSREVY

Lakejerna vantrivs.

Det är inte roligt att efter fullgjord lakejtjänst bli sparkad åt sidan av sin herre, men det är lakejens öde. Branting har nyligen i Ålandsfrågan erfarit, hur mycket kapitalismens Nationsförbund i realiteten respekterade sin främste betjänt, och fört ett visst hallå i förtreten. Men det är fler, som börjar bli desillusionerade och se sin ömkliga roll. Så meddelar Sv. D:s Pariskorrespondent om ett sammanträffande med hr Arthur Engberg, som i Brantings ställe rest ned till Paris för att delta i Folkförbundets "avväpningskommissions" sammanträden i juli. Ur telegrammet förtjänar räddas ur glömskan:

"Engberg förklarade att kommissionens sammanträde varit en desillusion. Hela maskineriet har skötts av några få representanter för stormakterna. De övriga hade figurerat som statister. Man hade icke velat ajournera sammanträdet på förhand, men det hade varit allenast pro forma. I sak befunne man sig i dödvatten. Att de tre skandinaviska ombuden kommit i andra utskottet, som skulle behandla kontrollen över besegrade staters avväpning enligt fördragen samt ömsesidig kontroll förbundsmedlemmarna emellan, berodde på att detta är det viktigaste (?) utskottet."

Så sur mage — och ändå svansar hr Engberg och hans kamrater alltfort kring rövarsällskapet i Nationernas förbund. Vad ska man säga om sådana "socialister"?

På tal om denna storkapitalismens sammanslutning, som från kommunistiskt håll alltifrån första början mötts med öppna ögon och klar fiendskap, har nu den av dess statsmän, som ansågs vara den hederligaste, ohöljt avslöjat dess moraliska skröplighet. Det är lord Robert Cecil, som i ett av Times utgivet stort supplementnummer, avsett att påverka Förenta staterna till inträde i Nationsförbundet, visar upp vad dess vackra fraser är värda.

Förbundsaktens mångomskrutna och som så betryggande utmålade par. 10 lyder: "Förbundets medlemmar förpliktar sig att respektera och att gentemot alla yttre angrepp upprätthålla förbundets samtliga medlemmars territoriella integritet och förhandenvarande politiska oberoende. Därest sådant angrepp äger rum, eller hot om eller fara för sådant angrepp föreligger, ska rådet taga under övervägande, på vad sätt nu ifrågavarande förpliktelse ska genomföras."

Det gäller nu att bevisa, att Förenta staterna inte behöver alltför effektivt ingripa, om en förbundsbroder utsättes för anfall. Lorden uttolkar: "— Artikeln tillkom huvudsakligen för att utgöra ett kraftigt betonande av att en stat icke bör genom aggressiva åtgärder söka rub-

b a s i n a g r a n n a r s t e r r i t o r i e l l a i n t e g r i t e t e l l e r d e r a s p o l i t i s k a o b e r o e n d e, och en överenskommelse mellan alla förbundets medlemmar att de för sin del ej skulle så göra."

Vad artikeln ger av trygghet för en liten stat, det röjer lorden vidare genom följande ord, avsedda att tjusa stormakten U. S. A.: "Det är tvivelaktigt, om de förpliktelser, vilka artikeln innebär, sträcker sig utöver dem som innefattas i art. 15." (Vari stadgas att krig emot tredskande makt ej får tillgripas förrän efter nio månader och förhandlingar etc.) Dessutom anföres art. 16 med dess föreskrifter om ekonomiska och "eventuellt militära" tvångsmedels tillgripande mot en olovligt krigande part. Men inte ens detta anser lord Cecil lugnande nog för den amerikanska kapitalismen. Han tillägger:

"Antagom att de undersökningar, som föreskrivs i art. 15 resulterar i ett enhälligt, den aggressiva parten fördömande beslut av förbundsrådet och att denna part ej dess mindre framhärdar i sitt aggressiva uppträdande. Skulle det kunna påstås att art. 10 i så fall ålägger samtliga förbundsmedlemmarna en moralisk förpliktelse att med vapenmakt motsätta sig ett sådant uppträdande?" Fräckt och klart svarar den frågande själv: n e j! Förvisso finnes ingen positiv förpliktelse för någon medlem av förbundet att vidtaga militära åtgärder. Ty art. 10 överlämnar uttryckligen åt rådet att besluta om vad som ska göras, och då rådets beslut måste vara enhälliga för att kunna föranleda åtgärd är det uppenbart att ingen av dess medlemmar kan tvingas att mot sin vilja medverka.

Alltså inte ens om alla de andra vill hjälpa en anfallen förbundsbroder, behöver en stormakt som Förenta staterna göra det:

Det säges att om en i rådet företrädd makt vore ensam om sin mening, skulle den kunna anses moraliskt förpliktad att handla i överensstämmelse med alla de övrigas eniga önskan. J a g a n s e r a t t s å n ä p p e l i g e n k a n p å s t å s. I art. 15 framhålles mycket klart att även om ett enhälligt rådsbeslut föreligger i en konflikt stater emellan åligger förbundets medlemmar ingen annan skyldighet än den att icke ställa sig på den makts sida, vars uppträdande underkänts genom rådsbeslutet. Även i ett dylikt fall skulle således ingen förbundsstat äga skyldighet att tillgripa krigiska åtgärder. Och om staten i fråga icke varit enig med beslutet, så har beslutet fattats blott som ett majoritetsbeslut, och då lämnar art. 15 varje förbundsmedlem rätt att handla efter gottfinnande.

Efter denna mer än märkliga bevisföring tillfogar folkrättens berömde representant att "om sakerna förhåller sig så enligt art. 15, då är det svårt att, t r o t s e n v i s s t v e t y d i g h e t i f o r m u l e r i n g e n, medgiva att de i art. 10 stadgade förpliktelserna skulle vara mera omfattande." Varpå lord Robert förklarar att "förbundsaktens innebörd i detta som i alla andra fall är att upprätthålla freden och icke att gillra diplomatiska fällor eller att skapa internationella förvecklingar"!

Lord Robert Cecil är som sagt ansedd att vara den hederligaste bland Folkförbundets ledande män. Begriper nu Sveriges arbetare, vart de låtit leda sig av sina entente-kapitalistiska lakejer till ledare?

En borgerlig statsman om det ekonomiska kaos.

I Paris-tidskriften Progrès Civique (Det medborgerliga framsteget) gör Joseph Caillaux en studie över världskapitalets ekonomiska situation under den suggerande titeln Det ekonomiska kaos. I början av sin studie inskränker han sig till att uppräkna grundläggande data för ett senare omdöme. Den framstående expertens konstateranden gör oss nyfikna på slutsatserna. Från vår egen kommunistiska ståndpunkt känner vi dem så som vi känner symptomen hos den framstående "finansmannen"? Hörom några intressanta ställen ur hans studie:

Det finns, säger han, i de bestående (d. v. s. borgerliga) staternas nuvarande ekonomiska dekadans ingenting mer karaktäristiska än statsskuldernas fantastiska stegring. Vid början av adertonde århundradet gick världssumman av statsskulder inte över 15 miljarder francs. Vid Wien-kongressens tid hade den stigit till 35 miljarder. Efter Krim-kriget var summan 41, år 1875 111 och omedelbart före världskriget 220 miljarder. Det är att märka, att dessa skulder utjämnades med staternas tillgodohavanden, med värdet av gruvor, järnvägar och andra produktiva företag. Skulderna hade gjorts — åtminstone till en avsevärd del — för produktiva arbeten. Före kriget var balansen mellan skulder och nationalförmögenheter nästan alldeles jämn, medan tiden 1875—1914 skulderna endast fördubblats under det nationalförmögenheterna vuxit 10 gånger mot förut. För närvarande överstiger statsskulderna 1,500 miljarder, och denna oerhörda summa tjänar inte längre mänsklighetens produktiva syften utan är endast döda skulder.

Kriget har förintat tio miljoner människors liv, produktionen är förlamad, arbetet kväves under trycket av det rådande kaotiska systemet...

Det mänskliga arbetets mål bör vara att med maskinernas hjälp ta från naturen vad samhället nödvändigt behöver för sitt liv. Av sin förtjänst har arbetet att betala en tribut till privatkapitalet och staten. Tributen till staten tjänar ej något produktivt syfte, den går åt till att täcka skulderna och militärutgifterna. Före kriget gick den summa, som den arbetande mänskligheten hade att betala till döda utgifer, med dåvarande låga ränta (3 %) inte över 7 miljarder, och denna summa fördelade sig på hundratals miljoner arbetare. Den dag som är har räntan stigit till 6, till 7, ja, till 10 % och tributen till döda utgifter går över 90 miljarder pr år. Och antalet arbetarhänder, på vilka denna fruktansvärda guldsumma ska fördelas, har minskats. Arbetarna måste kasta ett hundratal miljarder i gapet på de borgerliga statsskuldernas Molok innan de får tänka på sina egna existenskrav. Arbetarvärlden betalar varje år en tribut på 90—100 miljarder till en annan värld — rentierernas.

Frankrikes statsskuld är över 300 miljarder. De andra i kriget deltagande staterna — med undantag för Japan och Förenta Staterna — har att bära en fantastisk ekonomisk börda. Emellertid: för skuldernas amortering, för kapitalökningen etc. söker man med alla medel tvinga arbetarvärlden att arbeta mer och till billigare pris. Och det går endast genom att till förmån för den kapitalistiska ekonomiens fortsatta bestånd undertrycka alla strejkrörelser, som vill avskaffa det eländiga slaveriet.

Så talar ex-presidenten i franska statsrådet Caillaux, den parisiska finansvärldens idol.

Till redaktionen ingångna skrifter.

Borgerstaten og Militarismen. Forsvaret som klassevern. Tre aars millionrulling. Utgit av Det Norske Arbeiderparti. Pris 25 öre.

Jorden for Arbeiderbonden. Det Norske Arbeiderpartis forlag. Kristiania. Pris 25 öre.

Kahan-Coates, Zelda: The Life and Works of Friedrich Engels. The Communist Party of Great Britain. 21 Maiden Lane. London.

Newski, W. und Rawitsch, S.: Arbeiter und Bauernuniversitäten in Sowjet-Russland.

Radek, Karl: Soll die Vereinigte Kommunistische Partei Deutschlands eine Massenpartei der revolutionären Aktion oder eine zentristische Partei des Wartens sein? Carl Hoym, Hamburg, 1921. 118 S. Mk. 1: 50.

Radek, Karl: Die Auswärtige Politik Sowjet-Russlands. Samma förlag. 83 S. Mk. 2: 50.

Sinowjew, G.: Zwölf Tage in Deutschland. Verlag der Komm. Internationale. Carl Hoym, Hamburg, 1921. 91 S. 2 Mk.

Sinowjew, G.: Der Aufbau der Volkswirtschaft und die Sowjetmacht. Samma förlag. 102 S. 2 Mk.

Taktik und Organisation der Revolutionären Offensive. Die Lehren der Märzaktion. Frankes Verlag, Leipzig-Berlin. 146 S.

The Labour Monthly. A Magazine of International Labour. Nr. 1. July 1921. Price one shilling. The Labour Publishing Company. 6 Tavistock Square, London.

Tschitscherin: Skizzen aus der Geschichte der Jugend-Internationale. Internationale Jugend-Bibliotek N:o 14. Verlag Junge Garde Berlin, C. 2. Stralaustrasse.

Varga, Eugen: Die Wirtschaftspolitischen Probleme der proletarischen Diktatur. Carl Hoym, Hamburg, 1921. 158 S. Mk. 3: 50.

Sthlm 1921. Tr.-A.-B. Fram.